

พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้ง
เป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน

ปริญญานิพนธ์

ของ

ณัฏฐาพร พงษ์สิงห์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

มิถุนายน 2539

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๕. 52919

14 ส.ค. 2540

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้
แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(ผศ.ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการ
(รศ.อาวุธ วัฒนสิน)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(ผศ.ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการ
(รศ.อาวุธ วัฒนสิน)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.ดร.เขาวพา เดชะคุปต์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ ๒๑ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตากรุณาและการให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ รองศาสตราจารย์ อาวุธ วัฒนสิน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

การนี้ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้มีพระคุณต่อผู้วิจัยคือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประณต คำฉิม อาจารย์วรวิ เกียสกุล อาจารย์ศุภกุล เกียรติสุนทร อาจารย์อารี เกษมรติ อาจารย์แจ่มจันทร์ เกียรติกุล ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือ และให้ คำแนะนำอย่างดียิ่งในการศึกษาค้นคว้า

ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหัวอ่าว ที่กรุณาให้ความสะดวกและความร่วมมือในการหาค่าความเชื่อมั่นแบบสังเกตพฤติกรรมขอบสังคม

ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดสรรเพชญ์ ที่กรุณาให้ความสะดวกและความร่วมมืออย่างดียิ่งในการศึกษาทดลองครั้งนี้

คุณวัช พงษ์สิงห์ คุณบังเอิญ พงษ์สิงห์ และพันตรีอรุณเดช ก้อนนิล ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนทุนในการศึกษาวิจัย

ร.ต.อ.ธวัช พงษ์สิงห์ ด.ช.ธนาวุธ พงษ์สิงห์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและเป็นที่กำลังใจในการศึกษาครั้งนี้

ความสำเร็จของการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยระลึกในพระคุณคณาจารย์แผนกการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอนให้ความรู้ ขอขอบคุณ พี่ เพื่อน และน้องนิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและเป็นที่กำลังใจด้วยดีเสมอมา และผู้มีพระคุณที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้เลี้ยงดูและประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ณัฐพร พงษ์สิงห์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม.....	23
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นบล็อกกลางแจ้ง.....	26
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	33
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	34
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	35
วิธีการดำเนินการทดลอง.....	40
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	47
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	47
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	48
อภิปรายผล.....	49
ข้อสังเกตในการศึกษาครั้งนี้.....	54
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	55
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	56
บรรณานุกรม.....	57
ภาคผนวก.....	64
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	83

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้ง.....	36
2 แบบแผนการทดลอง.....	39
3 แผนการดำเนินการทดลอง.....	41
4 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย.....	46

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เด็กเป็นทรัพยากรที่มีค่าของสังคมที่ผู้ใหญ่ควรให้ความสำคัญเพราะเด็กในปัจจุบันจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีส่วนในการดำรงอยู่ของสังคม สังคมจะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรการสร้างคุณภาพประชากรจึงควรเริ่มสร้างตั้งแต่ในวัยเด็กเพราะเป็นช่วงที่เป็นพื้นฐานของชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปฐมวัยคือระหว่างอายุ 3- 6 ขวบนี้จะเป็นช่วงที่เด็กเกิดการเรียนรู้มากที่สุด (ประกายรัตน์ ภัทรธิตี. 2532 : 10) เนื่องจากพัฒนาการแต่ละด้านมีความสำคัญติดต่อกันและมีความสัมพันธ์กัน การส่งเสริมหรือสะกิดกันพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งย่อมจะทำให้เกิดผลกระทบไปถึงพัฒนาการด้านอื่นด้วยการส่งเสริมเพื่อพัฒนาเด็กจึงควรกระทำทุกด้านพร้อมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 6) แต่ในปัจจุบันนี้ บุคคลส่วนใหญ่มักจะคำนึงถึงแต่พัฒนาการทางด้านสติปัญญาโดยมิได้คำนึงถึงพัฒนาการทางด้านสังคมเท่าที่ควร จากการศึกษาของ วารุณี อัศวโคติน (2531 : 55) โดยใช้แบบสอบถาม ถามผู้ปกครองของเด็กนักเรียนในโรงเรียนอนุบาล พบว่าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับพัฒนาการทางสติปัญญาเป็นอันดับแรก และมีความพึงพอใจกับพัฒนาการด้านสังคมเป็นอันดับสุดท้าย เพราะเชื่อว่าพัฒนาการทางสติปัญญาเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้ารุ่งเรืองในอนาคต ซึ่งโดยแท้จริงแล้วพัฒนาการด้านสังคมเป็นส่วนที่จะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็กและความสำเร็จในชีวิตของคนเรานั้นขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางด้านสังคมตั้งแต่ปฐมวัยเป็นสำคัญ (สุดาทิพย์ ภูพานิช. 2535 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Andrew. 1988) คนเก่งที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดเพียงใด ถ้ามีปัญหาทางด้านสังคม และไม่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ก็ย่อมไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิต (ฉันทนา ภาคบงกช. 2536 :1) ความสามารถในการปรับตัวและการมีพฤติกรรมอันเป็นที่พึงปรารถนาของสังคมจึงเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม

เนื่องจากลักษณะนิสัยทางสังคมเป็นเรื่องของการปรับตัวซึ่งเป็นพื้นฐานของการอยู่ และการทำงานร่วมกันของสมาชิกทุกคนในสังคม ลักษณะนิสัยทางสังคมจึงมีความสำคัญ ทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวม ในด้านส่วนตัวความสำเร็จในการทำงาน นอกจากจะขึ้นอยู่กับ ความสามารถแล้วยังขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัยทางสังคมด้วย ในด้านส่วนรวมลักษณะนิสัยทาง สังคมที่พึงปรารถนา ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมทุกระดับ (อรรถวรรณ ปันตา. 2533: 1) ฟรอยด์ (Freud) นักการศึกษาและนักจิตวิทยาคนสำคัญได้กล่าวถึงวัย 5 ปี แรกของชีวิตว่าเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดช่วงหนึ่งเพราะเป็นช่วงวัยของการวางรากฐาน บุคลิกภาพของมนุษย์เด็กจะเป็นคนอย่างไรในอนาคตนั้น ขึ้นอยู่กับการเลี้ยงดูในวัยนี้เป็น สำคัญ และจะเปลี่ยนแปลงได้ยากเมื่อเจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ (ปริยา เกตุทัต. 2531 : 243) ในช่วง 5 ปีแรกของชีวิตจึงเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพ ให้กับเด็ก (ศรีวรรณ มากชู และคณะ. 2521 : 12 ; อ้างอิงมาจากFreud. 1945 : 26 - 29)

เด็กจึงควรได้รับการส่งเสริมให้รู้จักประพฤติปฏิบัติตนให้เข้ากับคนอื่น ๆ ในสังคม เพื่อจะได้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พฤติกรรมชอบสังคม (Prosocial Behavior) เป็นพฤติกรรมด้านบวกที่ส่งเสริมต่อการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความ สัมพันธ์อันดีเมื่อเด็กทำไปแล้วจะช่วยสร้างความพอใจ และเป็นที่น่าชมชอบแก่ตนเอง และผู้อื่น (อุบลรัตน์ เพ็งสถิตย์. 2529 : 231) การที่เด็กมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนจะ ช่วยให้เด็กนั้นเป็นที่ยอมรับของเพื่อน เมื่อเป็นเช่นนี้เด็กจะเกิดความรู้สึกอบอุ่น มีความ มั่นใจ และเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น เมื่อเด็กสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนได้อย่างมี ความสุขก็ย่อมปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเพิ่มขึ้น (ศุภกุล เกียรติสุนทร : 2532 : 1-2) เด็กที่มีประสบการณ์ทางสังคมที่ไม่มีความสุขจะพัฒนาเจตคติที่ไม่ดีต่อสังคมและ ต่อคนทั่ว ๆ ไปซึ่งจะกระตุ้นให้เขาเป็นคนที่มีลักษณะต่อต้านสังคม (Anti-Social Behavior) และมีการปรับตัวที่ไม่ใคร่เหมาะสม (พรรณี ชูทัย เจนจิต. 2524 : 155)

คนเราไม่ได้เกิดมาพร้อมกับการมีอุปนิสัยชอบสังคมหรือต่อต้านสังคมแต่เกิดจาก การเรียนรู้ การที่เด็กมีอุปนิสัยชอบพบปะคนอื่นรู้จักวางตัวให้เข้ากับใครได้นั้น ขึ้นอยู่กับ ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นอันดับแรก คือเด็กควรได้รับความรัก ความดูแลเอาใจใส่ที่ดี

เด็กจะมีความรู้สึกเช่นนั้นต่อคนอื่น และการที่เด็กจะมีแบบแผนพฤติกรรมทางสังคมได้เหมาะสมเพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่ให้โอกาสเด็กแค่ไหนในการพบปะติดต่อกับคนอื่น ถ้าเรารู้จักจัดสภาพให้เหมาะสมกับเด็ก ก็จะทำให้เด็กปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (พรณทิวา รุจิพร. 2522 : 5 - 8)

สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (2533 : 287 - 289) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยว่าเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน ทำให้เด็กเรียนรู้ถึงลักษณะของพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม รวมทั้งพฤติกรรมที่จำเป็นทางสังคม จากการศึกษาของเฮิร์ลอค (Hurlock. 1972 : 228 - 237) พบว่า ทักษะและพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ปรากฏจากกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม คือ การต่อต้าน ก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท การแข่งขันชิงดีชิงเด่น การร่วมมือ การเป็นผู้นำผู้ตาม การมีใจกว้างขวาง การเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ความเห็นอกเห็นใจ การรู้จักให้ การรู้จักรับ การรู้จักแพ้ ชนะ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะมีความสำคัญต่อบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างมาก

บาร์เนส (Barnes) ได้ศึกษาพบว่า เด็กในปัจจุบันมีการเล่นร่วมกันกับคนอื่นน้อยลงเนื่องจากเด็กใช้เวลากับการดูโทรทัศน์ เล่นของเล่นสมัยใหม่ที่เล่นคนเดียวได้และครอบครัวปัจจุบันมีบุตรน้อยลง จากผลดังกล่าวทำให้เด็กมีทักษะทางสังคมลดลง (ปรีชา คร้ามพัคตร์. 2527 : 155; อ้างอิงมาจาก Barnes. 1971)

การจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน (อารี เกษมรติ. 2533 : 23 ; อ้างอิงมาจาก Button. 1974 : 1 - 2) การที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มจะให้ผลส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงด้านการรับรู้ เด็กจะตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและมีทัศนคติที่ดีต่อส่วนรวม มีความรู้สึกพึงพาซึ่งกันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่มและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม (Roger. 1970 : 121-122) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ เพียเจท์ (Piaget) ที่ว่าการที่เด็กได้เล่นหรือทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจะทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีโอกาสเรียนรู้จากความขัดแย้งและโต้เถียงกันซึ่งเป็น

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็ก สามารถเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่นดีขึ้น (Piaget and Inhelder. 1969 : 38 - 39)

นักการศึกษาเชื่อว่าเครื่องเล่นที่ดีจะมีส่วนช่วยพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งรวมทั้งอารมณ์ สังคม ความคิดและสติปัญญาเพราะการเล่นเครื่องเล่นเหล่านั้นช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ กันทั้งในด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ นอกเหนือจากความสนุกสนานเพลิดเพลิน (อำไพ สุจริตกุล. 2526 : 3) บล็อกกลางแจ้งเป็นเครื่องเล่นที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะเป็นวัสดุที่แข็งแรงทนทานสามารถหยิบจับได้สะดวกซึ่งเด็กสามารถนำมาก่อสร้างเป็นสิ่งต่าง ๆ ตามความพอใจได้ เด็กจะมีความรู้สึกเป็นอิสระมีความรู้สึกว่ามีอำนาจเหนือไม้บล็อกที่สามารถที่จะสร้างให้เป็นอะไรก็ได้ตามที่ใจปรารถนา หรือถ้าใครไม่พอใจ ก็อาจรื้อทำลายได้โดยไม่ได้รับความเสียหาย บล็อกกลางแจ้งเป็นเครื่องเล่นที่เด็กสามารถเล่นได้ทั้งคนเดียวและหลายคน เด็กในวัยนี้มักจะชอบเล่นร่วมกันเป็นกลุ่มในขณะที่เล่น เด็กจะรู้จักปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อน การได้รับการยอมรับจากเพื่อนจะเป็นรางวัลอย่างหนึ่ง เด็กจะเรียนรู้ว่าจะทำอย่างไรจึงจะเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ทำให้เขามีพฤติกรรมชอบสังคมขึ้นมาตามลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกมาแล้วเพื่อนยอมรับ

จากการศึกษาของ มัทนา ท่าพริก (2531 : 162) พบว่ากิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกิจกรรมที่ครูส่วนใหญ่ไม่ได้จัดให้เด็กเล่นเนื่องจากไม่มีอุปกรณ์ในการเล่นจึงทำให้เด็กขาดโอกาสในการทำกิจกรรมในส่วนนี้ไป

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้น จะเห็นว่าการจัดให้เด็กได้เล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนน่าจะเป็นแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมชอบสังคมให้แก่เด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี เพราะในขณะที่เด็กทำกิจกรรม เด็กจะได้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ได้เรียนรู้การผลัดเปลี่ยนกันเล่นการรอคอยการช่วยเหลือและแบ่งปันกันในระหว่างที่ทำกิจกรรมซึ่งจะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้พฤติกรรมชอบสังคมอันจะช่วยให้เด็กได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนซึ่งเป็นหนทางที่จะทำให้เด็กมีความสุขและปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นต่อไป ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนและแบบอิสระ จะมีผลต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยหรือไม่

เพียงใด ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ
การพัฒนาการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่น
บล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อก
กลางแจ้งแบบอิสระ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษานี้ทำให้ทราบว่า การจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งที่มีการ
เล่นร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับแบบอิสระ แบบใดส่งผลต่อพฤติกรรมชอบสังคม
ของเด็กปฐมวัยได้เหมาะสมกว่ากันซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับครูและเป็นแนวทางสำหรับครู
ในการพัฒนาวิธีการจัดประสบการณ์ ให้กับเด็กในลักษณะอื่น ๆ ได้อีกด้วย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ใน
ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนอายุระหว่าง
5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนวัด
สรรเพชญ์อำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย
ดังนี้คือ ทำการจับฉลากห้องเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดสรรเพชญ์ ทั้งหมดจำนวน 2
ห้องเรียน มา 1 ห้องเรียน นำนักเรียนในห้องที่จับฉลากได้ จำนวน 30 คน มาจับฉลากแบ่ง
เป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 15 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรม การเล่นบล็อกกลางแจ้ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบได้แก่

3.1.1 การจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน

3.1.2 การจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบอิสระ

3.2 ตัวแปรตามคือพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง การทดลองครั้งนี้กระทำระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 40 ครั้ง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมชอบสังคม หมายถึง การแสดงถึงความสามารถทางสังคมของเด็กที่แสดงออกแล้ว เป็นที่ยอมรับของสังคม 3 ด้าน โดยระดับการแสดงออกของพฤติกรรมชอบสังคมจะวัดจากแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้

1.1 การช่วยเหลือ หมายถึง การที่เด็กแสดงความต้องการที่จะแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของเพื่อนโดยใช้คำพูดหรือการกระทำเพื่อให้เพื่อนประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่กำลังกระทำอยู่

1.2 การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม หมายถึง การที่เด็กทำกิจกรรมโดยมีการวางแผนร่วมกันกับกลุ่ม มีจุดมุ่งหมาย กฎระเบียบของกลุ่ม มีเหตุผลในการแสดงความคิดเห็น

1.3 การยอมรับผู้อื่น หมายถึง การที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนโดยยอมรับสถานการณ์ ยอมรับความเป็นผู้นำ ผู้ตามของกลุ่ม ยอมรับความคิดเห็น ยอมรับความช่วยเหลือ และให้โอกาสเพื่อนในการทำกิจกรรมด้วยกัน

2. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนวัดสรรเพชญ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ

3. การจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน หมายถึง การเล่นกลางแจ้ง มีอุปกรณ์การเล่นเป็นบล็อก ซึ่งทำจากกล่องกระดาษและบล็อกไม้ขนาดใหญ่ โดยเล่นกันเป็นกลุ่ม จำนวน 3 หรือ 5 คน กลุ่มร่วมกันวางแผนเพื่อใช้บล็อกของตนในการสร้างผลงานร่วมกันจากบล็อกที่ครูจัดให้

4. การจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ หมายถึง การเล่นกลางแจ้ง มีอุปกรณ์การเล่นเป็นบล็อกซึ่งทำจากกล่องกระดาษและบล็อกไม้ขนาดใหญ่ เด็กจะได้เล่นอย่างอิสระกับบล็อกของตนที่ครูจัดให้โดยไม่มีเงื่อนไขในการเล่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม
 - 1.1 ความหมายและทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม
 - 1.2 รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 1.2.1 พฤติกรรมชอบสังคม (Prosocial behavior)
 - 1.2.2 พฤติกรรมต่อต้านสังคม (Anti-Social behavior)
 - 1.3 พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 1.4 พฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย
 - 1.5 การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม
 - 1.6 การยอมรับผู้อื่น
 - 1.7 แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม
 - 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.1 ความหมายของกลุ่ม
 - 2.2 ความสำคัญของกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.3 การเข้ากลุ่มของเด็กปฐมวัย
 - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นบล็อกกลางแจ้ง
 - 3.1 ความหมายของบล็อกกลางแจ้ง
 - 3.2 คุณค่าของการเล่นบล็อกต่อเด็กปฐมวัย
 - 3.3 หลักการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้ง
 - 3.4 สิ่งของประกอบในการเล่นบล็อก
 - 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นบล็อก

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางสังคม

1.1 ความหมายและทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมตามแบบแผนที่สังคมยอมรับ ปฏิบัติตนได้เหมาะสมตามบทบาทที่สังคมกำหนด และมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีส่วนร่วมและพอใจในสังคมนั้น ๆ (Hurlock. 1978 : 228) พัฒนาการทางสังคมมีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก ช่วยให้บุคคลเรียนรู้ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม เพื่อปฏิบัติบทบาทหน้าที่ที่โดยสอดคล้องกับสังคมและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะในระยะปฐมวัยนั้นเป็นวัยที่นักจิตวิทยาให้ความสำคัญว่าเป็นวัยแห่งการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้อย่างรวดเร็วที่สุด

พัฒนาการทางสังคมของเด็กนั้นจะมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีแบบแผนตามลำดับ ขึ้นอยู่กับอายุ และประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในแต่ละช่วงอายุ ซึ่ง ฟรอยด์ (Freud) ได้เน้นว่า ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในระยะแรกมีความสำคัญต่อเด็ก เพราะจะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ (สุณี อีรดากร. 2523 : 83) พัฒนาการทางสังคมของเด็กเป็นไปตามขั้นตอน ดังทฤษฎีต่อไปนี้

1.1.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ อีริกสัน (Erikson's Theory of Development) (Maier. 1965 : 32 – 53)

อีริกสัน (Erikson) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้เน้นว่าการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่ได้รับมีผลต่อพัฒนาการทางสังคมของมนุษย์ และการพัฒนาที่เกิดขึ้นจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จในแต่ละช่วงอายุ ถ้าการพัฒนาเป็นไปด้วยดี บุคคลจะมีบุคลิกภาพที่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาขึ้นต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีริกสัน ได้กำหนดขั้น พัฒนาการทางสังคมออกเป็น 8 ขั้น โดยใช้อายุเป็นเกณฑ์เพื่อให้

ครอบคลุมพัฒนาการตลอดช่วงอายุ แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียง 3 ระยะที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการช่วงปฐมวัยดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นความไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ (Trust V.S. Mistrust) อายุของเด็กในขั้นนี้จะอยู่ระหว่างแรกเกิดถึง 1 ปี เด็กจะพัฒนาเกี่ยวกับความรู้สึกเชื่อมั่น ถ้าเด็กได้รับสิ่งจำเป็นและต้องการ โดยเฉพาะในเรื่องอาหารและการได้รับความรักความสนใจจากมารดา ความพึงพอใจที่เด็กได้รับในระยะนี้จะทำให้เด็กพัฒนาด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว การจับของเล่น การเดิน รวมทั้งการฟังและการพูดของเด็ก เด็กจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กไม่ได้รับความพอใจและความสำเร็จในขั้นนี้เด็กจะพัฒนาความรู้สึกไม่เชื่อมั่น ขาดความไว้วางใจและติดตัวไปจนโต

ขั้นที่ 2 ขั้นความเป็นตัวของตัวเอง ความไม่มั่นใจในตนเอง (Autonomy V.S. Doubt) อายุของเด็กในขั้นนี้อยู่ระหว่าง 1 1/2 - 3 ขวบ กล้ามเนื้อของเด็กจะพัฒนาแข็งแรงขึ้น เป็นผลให้เด็กทดลองใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเด็กจะเริ่มแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวของตัวเอง และมีความรู้สึกที่ตนเองมีความสามารถ แต่ก็ยังยอมรับความช่วยเหลือของผู้ใหญ่ในเรื่องที่สำคัญ ๆ ในระยะนี้ถ้าเด็กถูกห้ามปรามอยู่ตลอดเวลา ไม่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความพอใจ เด็กจะมีความรู้สึกอาย และกลัวในการทำสิ่งต่าง ๆ ต่อหน้าผู้อื่น

ขั้นที่ 3 ขั้นความคิดริเริ่ม-ความรู้สึกผิด (Initiative V.S. Guilt) อายุของเด็กในขั้นนี้จะอยู่ระหว่าง 3 - 6 ขวบ เด็กจะพยายามเสาะหาหรือค้นคว้าเพื่อให้ทราบขอบเขตของความสามารถของเด็กเองเด็กที่ได้รับการสนับสนุนให้ได้ใช้ความสามารถของตนเอง จะพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งแสดงออกโดยการอยากรู้อยากเห็น ชอบทดลอง มีจินตนาการสูง ชอบเล่นสมมติและเลียนแบบ และในระหว่างอายุ 4 - 5 ปี จะเป็นช่วงที่เด็กมีพลังอย่างมาก และพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว รู้จักให้ความร่วมมือและวางแผนร่วมกับผู้อื่นสามารถพัฒนาเกี่ยวกับการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในระยะนี้ หากเด็กเกิดความกลัว เด็กจะชอบพึ่งพาผู้ใหญ่ ทำให้ความคิดจินตนาการ และพัฒนาการทางสังคมถูกจำกัดลงไปด้วย

ตามทฤษฎีของอีริกสัน เด็กจะพัฒนาได้ดีตามขั้นพัฒนาการทางสังคมหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก เด็กวัย 5 - 6 ปี ซึ่งเป็นวัยที่กำลังสนใจสิ่งแวดล้อม อยากรู้ อยากเห็น และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว การส่งเสริมโดยเปิดโอกาสให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามขั้นพัฒนาการ

1.1.2 ทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล

(A Social Interpersonal Theory of Development)

ซัลลิแวน (Sullivan) ได้กำหนดขั้นของพัฒนาการจากพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประสบการณ์ส่วนตัวของแต่ละบุคคลและการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจะนำไปสู่ความมั่นคงปลอดภัย ซัลลิแวนแบ่งขั้นพัฒนาการออกเป็น 6 ขั้น คือ วัยทารก วัยเด็ก วัยเข้าโรงเรียน วัยก่อนวัยรุ่น วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลาย ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียง 2 ระยะที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยดังนี้ (Dinkmeyer and Dreikurs. 1963 : 150 - 151)

1) วัยเด็กเล็ก (Childhood) อายุ 2 - 4 ปี เป็นระยะที่เด็กพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวและทักษะทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างอิสระและกว้างขวางมากขึ้น เด็กจะเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะพอที่จะใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารเขาก็จะเรียนรู้วิธีการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่น เพื่อที่จะทำให้ตนเองรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เด็กเริ่มรู้ถึงสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกกังวล และสามารถจัดความวิตกกังวลนั้นได้

2) วัยเข้าโรงเรียน (Juvenile Era) อายุ 4 - 11 ปี ระยะนี้เด็กเริ่มรู้จักตนเองและเห็นสิ่งต่าง ๆ แตกต่างไปจากคนอื่น เริ่มมีเอกลักษณ์ของตนเอง โดยเฉพาะเมื่อเข้าโรงเรียน เด็กจะแวดล้อมด้วยกลุ่มเพื่อน และมีความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่อื่น ๆ นอกเหนือจากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง เด็กได้ลองสำรวจและวิเคราะห์ตนเอง การแข่งขันชิงดี และการประนีประนอม เริ่มปรากฏให้เห็นทำให้เด็กรู้จักสถานะและความเป็นตัวตนของเขาจากความสัมพันธ์ที่เขามีส่วนร่วมอยู่

1.1.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอร์สท (Havighurst Theory of Development) (พรณี ช. เจนจิต. 2528 : 77 - 78)

ฮาวิกเฮอร์สท (Havighurst) ได้รับอิทธิพลแนวความคิดจาก อีริกสัน (Erikson) เกี่ยวกับลักษณะของพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยของบุคคล โดยอธิบายว่าในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้น มีงานประจำวัยซึ่งเป็นงานที่เด็กแต่ละคนควรจะได้ในช่วงนั้น ๆ ซึ่งถ้าบุคคลใดไม่ประสบความสำเร็จในงานนั้นจะมีผลต่อการปรับตัว ฮาวิกเฮอร์สทได้เสนองาน ตามขั้นพัฒนาการทางสังคมในวัยปฐมวัย คือ

- 1) เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงทางสังคมและทางกายภาพ ซึ่งหมายถึง การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อ แม่ โรงเรียน ครู และสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องด้วย
- 2) เด็กสามารถที่จะเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพี่น้องและบุคคลอื่น
- 3) เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิด และเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม

นอกจากนี้ เพียเจท์ (Piaget) ยังได้กล่าวถึงพัฒนาการเด็กในระยะปฐมวัยว่าเป็นวัยที่เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม โดยเด็กยังไม่เข้าใจว่า ความดี ความไม่ดีเป็นอย่างไร จึงยึดถือความพึงพอใจของตนเองเป็นใหญ่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 8) การจัดสิ่งแวดล้อมทั้งทางบ้านและโรงเรียนให้แก่เด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการในแต่ละช่วงอายุ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมที่ดี มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม สามารถปรับตัวในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยบางพฤติกรรมมีรากฐานมาจากพฤติกรรมในวัยทารก และบางพฤติกรรมก็เริ่มเกิดขึ้นในระยะปฐมวัยซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่น จากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน หรือบุคคลอื่นที่มีใช้สมาธิในครอบครัว และรวมไปถึงสิ่งที่เด็กได้เห็นมาจากภาพยนตร์ การแสดง หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ อุบลรัตน์ เฟื่องสฤตย์ (2529 : 231) ได้จำแนกรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ออกเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมชอบสังคม (Prosocial behavior) และพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Anti - social behavior)

1.2.1 พฤติกรรมชอบสังคม (Prosocial behavior) ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคมในทางบวกที่ส่งเสริมให้ความร่วมมือหรือเอื้อต่อการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สังคมจัดขึ้น หรือสังคมได้รับอยู่เมื่อเด็กทำพฤติกรรมเหล่านี้ไปแล้ว จะสร้างความพอใจเป็นที่นิยมชมชอบแก่ตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้ (ระวีวรรณ แสงฉาย. 2533 : 363-364)

- 1) การเลียนแบบพฤติกรรม (Imitation) เด็กจะเลียนแบบเจตคติและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่เขานับถือและอยากจะเป็นเช่นนั้นบ้าง
- 2) การแข่งขันกัน (Rivalry) ความต้องการที่จะเด่นหรือดีกว่าเด็กคนอื่น ๆ จะปรากฏให้เห็นเมื่ออายุประมาณ 4 ปี โดยจะเริ่มให้เห็นจากการต้องการเด่นหรือดีกว่าในการเล่นเมื่อเด็กอยู่ในบ้านก่อนแล้ว จึงขยายออกมานอกบ้าน
- 3) ความร่วมมือ (Cooperation) เมื่อปลายอายุ 3 ปี การเล่นชนิดที่ต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มเริ่มพัฒนาและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เด็กมีโอกาสดูฝึกฝนทักษะในการเข้าสังคมจากการเล่นเป็นกลุ่ม
- 4) ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) เนื่องจากความเห็นอกเห็นใจนี้ต้องการความเข้าใจในความรู้สึกของคนอื่น ความเห็นอกเห็นใจจึงมีโอกาสดังได้เป็นครั้งแรกเมื่อเด็กอายุ 3 ปี และหากเด็กได้เล่นกับเด็กอื่นมากเท่าใด โอกาสที่เด็กจะรู้สึกเห็นอกเห็นใจจะค่อย ๆ เกิดขึ้น

5) ความเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น (Empathy) เด็กจะต้องมีความสามารถที่จะสมมติตนเองเมื่ออยู่ในเหตุการณ์นั้น ความรู้สึกนี้จะต้องอาศัยจินตนาการ ความเข้าใจความรู้สึกนี้เด็กวัยก่อนเรียนน้อยคนที่จะรู้สึก

6) การยอมรับจากสังคม (Desire for Social Approval) เด็กวัยก่อนเรียนต้องการ การยอมรับจากเพื่อนที่ใกล้ชิดกันมากกว่าจากผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้พบว่าคนชนและพฤติกรรมที่ก่อทวน จะเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

7) การแบ่งปัน (Generosity) เด็กวัยก่อนเรียนจะทราบได้จากประสบการณ์ว่าการที่จะได้รับการยอมรับจากสังคมก็คือการแบ่งปันสิ่งของของตนมีอยู่ โดยเฉพาะของเล่นให้แก่เพื่อน ซึ่งในการแบ่งปันนี้จะค่อย ๆ มาแทนที่ความเห็นแก่ตัว หรือเห็นตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็ก

8) พฤติกรรมการอยู่ใกล้ชิดกัน (Attachment) เด็กจะได้รับประสบการณ์จากวัยทารกและวัยเด็กว่าความพึงพอใจนั้นมาจากความอบอุ่นและความใกล้ชิดที่แต่ละคนให้ซึ่งกันและกัน ความใกล้ชิดกันดังกล่าวจะขยายจากบ้านมายังโรงเรียน ครู เพื่อนและสิ่งของอื่นที่เด็กพอใจ

1.2.2 พฤติกรรมต่อต้านสังคม (Anti - social behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกว่าต่อต้าน ก้าวร้าว ทำลาย หรือคัดค้าน ซึ่งเป็นพฤติกรรมในทางลบ ที่ทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อน และความไม่พอใจให้แก่ตนและผู้อื่น พฤติกรรมด้านสังคมนี้มีความสำคัญในการที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ และปรับพฤติกรรมตนเอง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ประกอบด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1) ความดื้อดึงต่อต้านคำสั่งของผู้ใหญ่ (Negativism) ความดื้อดึงต่อต้านนี้จะเกิดสูงสุดในเด็กอายุ 3-4 ปี แล้วจึงลดลง การแสดงออกของเด็กจะออกมาในรูปของการตอบปากต่อคำ หรือแกล้งทำเป็นไม่ได้ยินหรือไม่เข้าใจคำขอร้องของผู้ใหญ่นั้น

2) ความก้าวร้าว (Aggression) จะเกิดมากในเด็กวัย 2-4 ปี แล้วจึงลดลงเช่นกัน การแสดงออกจะออกมาในรูปของการให้คนแค้นแปลก ๆ หรือใส่ร้ายคนอื่น

3) ชอบออกคำสั่งหรือทำตัวเป็นนาย (Ascendancy) จะเริ่มราวอายุ 3 ปี และจะเพิ่มตามโอกาสที่เข้าสังคม เด็กหญิงจะชอบทำตัวเช่นนี้มากกว่าเด็กชาย

4) ความเห็นแก่ตัว (Selfishness) เด็กที่อยู่ในบ้านปกติจะเป็นคนที่เห็นแก่ตัวและถือตนเองเป็นใหญ่อยู่เสมอ เมื่อเด็กเข้าเรียนความเห็นแก่ตัวจะค่อย ๆ น้อยลง แต่ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จะยังไม่เกิดขึ้น

5) การคิดถึงแต่ประโยชน์ตนเองเป็นใหญ่ (Egocentrism) ซึ่งก็คล้าย ๆ กับความเห็นแก่ตัว การคิดถึงแต่ตนเองจะค่อย ๆ ถูกแทนที่โดยความสนใจในเรื่องราวของบุคคลอื่น การเปลี่ยนแปลงจะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับเด็กได้ใกล้ชิดกับบุคคลอื่นมากน้อยเพียงใด และขึ้นอยู่กับเด็กต้องการที่จะให้ตนเป็นที่ยอมรับจากคนอื่นมากน้อยเพียงใด ถ้าต้องการจะให้คนอื่นยอมรับตนเองมากการคิดถึงแต่ตนเองจะลดลง

6) พฤติกรรมที่ชอบทำลาย (Quarreling) การระบายอารมณ์โกรธของเด็กก็คือการทำลายข้าวของที่ขวางหน้า ไม่ว่าสิ่งของนั้นจะเป็นของเขาหรือของคนอื่น ความโกรธมีมากเท่าใด พฤติกรรมที่ชอบทำลายจะมีมากขึ้น

7) ความไม่ชอบเพื่อนที่เป็นเพศตรงข้าม (SexAntagonism) เด็กวัยก่อนเรียนจะเล่นด้วยกันทั้ง 2 เพศ จนถึงอายุ 4 ปี หลังจากนั้นจะเล่นเฉพาะในเพื่อนที่เป็นเพศเดียวกัน โดยเฉพาะเด็กชายหากยังคงเล่นอยู่กับเด็กหญิงอยู่อีกจะโดนล้อ เด็กชายบางคนจะแสดงออกโดยการเป็นปรีกษณ์อย่างรุนแรงต่อเด็กหญิง เช่น ขอบล้อ ขอบแกล้ง

1.3 พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2523 : 7 - 13) ได้จำแนกพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 3 - 6 ปี ไว้ดังนี้

อายุ 3 ปี พฤติกรรมของเด็กมีลักษณะสนุกที่ได้เล่นกับเด็กคนอื่น ต้องการมีเพื่อน ต้องการความรักและการยอมรับจากผู้ใหญ่ มีความเป็นอิสระในการเล่น

อายุ 4 ปี เล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มและกลุ่มที่เล่นนั้นก็ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เขาสนใจ เริ่มเลือกคบเพื่อนบางคนที่ถูกใจ การเล่นจะเล่นเป็นแบบสมมติและใช้จินตนาการที่มี

ความหมายมากขึ้นเรื่อย ๆ มีความกังวลห่วงใยต่อเด็กที่อ่อนแอกว่า ไม่มีความแน่นอนในการรอคอย ต้องการให้ผู้ใหญ่ปลอบโยนในบางครั้ง

อายุ 5 ปี มีความพอใจที่จะเล่นคนเดียวเป็นเวลานาน ๆ ชอบเล่นกับเพื่อน ชอบแข่งขัน และมีการร่วมทีมกัน ในการแข่งขันต้องให้ผู้ใหญ่ตัดสิน บางครั้งไม่พอใจเมื่อเห็นเด็กโตกว่าเล่นรุนแรง

อายุ 6 ปี เริ่มห่างจากผู้ใหญ่ แต่ต้องการความช่วยเหลือและเรียกร้องคำชมเชย มักทะเลาะกับเพื่อน แต่ก็ต้องการเพื่อนเล่น อาจจะรักเพื่อนบางคนเป็นพิเศษ ห่วงของเล่น

พฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นกับเด็กทั้งพฤติกรรมชอบสังคมและพฤติกรรมที่ต่อต้านสังคมนี้ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ต่อสิ่งแวดล้อมทั้งที่บ้านและในโรงเรียน การเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกทักษะหรือลักษณะนิสัยที่ดีโดยการให้ได้พบเห็นแบบอย่างที่ดีและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ให้กับเด็กจะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ และปรับพฤติกรรมของตนเองให้เป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป พฤติกรรมความช่วยเหลือ การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม และการยอมรับผู้อื่น นับได้ว่า เป็นพฤติกรรมที่ควรเน้นให้เกิดขึ้นกับเด็ก เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของพฤติกรรมชอบสังคมซึ่งจะช่วยให้เด็กได้มีการปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข

1.4 พฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

พฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนของเด็กปฐมวัย นับว่าเป็นพฤติกรรมชอบสังคมที่จะช่วยให้บุคคลสามารถสร้างความผูกพันทางสังคม การช่วยเหลือ เป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม พฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัย และยังเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลทางจริยธรรม การช่วยเหลืออาจพิจารณาจากคุณลักษณะของความเป็นญาติกัน มิตรภาพและความชอบ เด็กมักจะให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่น้ารักวัยเดียวกัน เด็กบางคนจะช่วยเหลือกัน เพราะเกรงว่า

จะขาดความสัมพันธ์กับเพื่อน การช่วยเหลือจึงเป็นทางของการรักษามิตรภาพ (รัตนวดี รอดภิรมย์. 2533 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Steven. 1987 : 200 - 202)

1.5 การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม

การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลอย่างน้อยสองคน ร่วมมือกันในการทำกิจกรรมโดยมีเป้าหมาย พึ่งพากันและกัน มีการทำงานด้วยกัน เพื่อไปสู่ จุดหมายที่ต่างกันก็ยอมรับกันอยู่แล้วโดยจุดหมายของที่ทำกิจกรรมนั้น ไม่จำเป็นที่จะต้อง เหมือนกัน แต่การที่ต่างคนต่างดำเนินการไปสู่จุดหมายจะมีผลให้ทุกคนที่ร่วมกิจกรรมนั้น ได้รับความพึงพอใจหรือแต่ละคนในกลุ่มนั้น สามารถบรรลุเป้าหมายของตน (Lindgren. 1969 : 367) ขณะที่ฝึกทำงานกลุ่มเด็กจะได้เรียนรู้ว่า คนเรานี้ต่างกันทั้งในด้าน การคิดเห็น ความรู้สึกทางอารมณ์จิตใจ บุคลิกภาพ ความสามารถ และความสนใจ ดังนั้น คนเราย่อมมีความขัดแย้งกันเสมอ เด็กจึงต้องเรียนรู้การประนีประนอม แก้ไขการขัดแย้ง จนทำให้ผลงานของกลุ่มสำเร็จ ได้เรียนรู้การเข้าใจผู้อื่น ยอมรับผู้อื่นเกิดการปรับตัวเข้าหา กัน ฝึกการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นความสำคัญของผู้อื่น ซึ่งคุณธรรมเหล่านี้ จะไม่เกิดขึ้นจากการพร่ำสอนของครู แต่เกิดจากการให้โอกาสเด็ก ๆ ได้เรียนรู้จากการฝึก การทำงานกลุ่ม (สุขุมาล เกษมสุข. 2535 : 47)

1.6 การยอมรับผู้อื่น

การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น คุณสมบัติที่เด็กควรมีคือการยอมรับผู้อื่น ถ้า หากว่าเด็กคนใดมีความสามารถในการที่จะแสดงความเห็นอกเห็นใจคนอื่น เด็กคนนั้นจะมี คนนิยมชมชอบมากกว่าคนอื่น เนื่องจากการยอมรับผู้อื่นนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการ อยู่ร่วมกันในสังคม การที่เด็กจะยอมรับผู้อื่นได้มากเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความรู้สึกที่เด็กมี ต่อตนเองด้วย ถ้าเด็กพอใจในสภาพของตนเอง รู้สึกว่าตนเองก็เหมือนกับคนอื่น ๆ เด็กก็ จะมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น และสามารถเข้ากับสังคมได้ คือ ถ้าสามารถยอมรับตนเองได้

ก็จะสามารถยอมรับผู้อื่นได้ แต่ถ้าเด็กรู้สึกไม่พอใจในสภาพของตนเอง รู้สึกว่าตนเองน่าจะเป็นอย่างอื่นดังนี้ จะทำให้เด็กพลอยรังเกียจบุคคลอื่นไปด้วย การที่เด็กได้ติดต่อกับบุคคลอื่นในสังคมจะทำให้เด็กเริ่มรู้สึกถึงความมีอยู่ของตนเอง (Self consciousness) และการสำนึกถึงความมีอยู่ของผู้อื่น (Social consciousness) ในระยะแรก เด็กจะแสดงออกถึงความมีอยู่ของตนเองเด่นชัดมาก (Ego Centered) จนกว่าเด็กจะค่อย ๆ เรียนรู้ความมีอยู่ของบุคคลอื่น เด็กจึงจะลดการใช้ตัวเองเป็นศูนย์กลางลง (อาร์ี เพชรผุด. 2529 : 198) และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเพิ่มขึ้น จากการสังเกตเด็กเวลาเล่น พบว่า เด็กจะใช้แรงเสริมในการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยการ “ตั้งใจฟัง” และการยอมรับเพื่อน โดยการแสดงความรักและให้คำชมเชย (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2533 : 60 ; อ้างอิงมาจาก Charlesworht and Hartub. 1967)

1.7 แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม

การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็ก เป็นการพัฒนาพฤติกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นกับเด็กอาจทำได้ ดังนี้

1.7.1 การปรับพฤติกรรมของเด็ก ต้องให้เด็กค่อย ๆ ปรับพฤติกรรมทีละน้อยด้วยการเสริมแรง เช่น ให้การเสริมแรงเวลาที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

1.7.2 การพัฒนาพฤติกรรมโดยให้ตัวแบบที่ดี การให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดีจะช่วยให้เด็กเลียนแบบตาม เด็กมักจะชอบเลียนแบบผู้ที่เด็กชื่นชม เช่น พ่อ แม่ ครู ญาติ พี่น้อง เพื่อน นักกีฬา นักร้อง ตัวละครในนิทานและผู้ที่มีชื่อเสียง

1.7.3 การให้สัญญาณเตือนพฤติกรรม โดยการแสดงออกด้วยวาจาหรือทำทางว่าเด็กควรทำหรือไม่ ด้วยคำพูดหรือพยักหน้า เป็นสัญญาณเตือนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก่อนที่เด็กจะทำอะไรลงไป จะดีกว่าการติเตียนเมื่อเด็กทำอะไรผิดลงไปแล้ว (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524 : 31 - 36)

ประมวญ ดิศคินสัน (2527 : 107) กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมชอบสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. การกำหนดตารางกิจกรรมประจำวันอย่างเหมาะสม และต่อเนื่องกัน จัดกิจกรรมที่ต้องใช้พลังและกิจกรรมที่ผ่อนคลายสลับกัน ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี การที่ได้รู้ตารางกิจกรรมประจำวันและสิ่งที่ครูคาดหวังให้เด็กทำ จะทำให้เกิดความเป็นระเบียบและมีความรู้สึกมั่นใจ

2. การเสริมแรง การเสริมแรงทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ในการเสริมแรงพฤติกรรมทางสังคมแก่เด็กปฐมวัยควรพูดให้ชัดเจนว่า เด็กได้แสดงพฤติกรรมที่ดีอย่างไร เช่น "เธอใจดีจัง ที่ช่วยมานะ เช็ดสีที่หกบนพื้น" คำชมเชยของครูมีคุณค่าสำหรับเด็กส่วนใหญ่ เพราะเป็นตัวอย่างที่ดี เด็กมักจะเอาอย่าง ในบางครั้งอาจใช้ทางแทนการเสริมแรงด้วยวาจาตามความเหมาะสม

3. การให้รางวัล การส่งเสริมความร่วมมือและการช่วยเหลือกัน นับว่าเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่ควรส่งเสริม ตัวอย่าง เช่น "ถ้าแต่ละกลุ่มช่วยกันดูแลห้องให้เรียบร้อยภายใน 5 นาที ครูจะเล่นิทานสนุก ๆ ให้ฟัง 1 เรื่อง" การเสริมแรงที่กล่าวมา เป็นการเสริมแรงจากภายนอกหรือจากผู้อื่น เป็นการกระตุ้นให้เด็กช่วยกันทำงานจนสำเร็จตามเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาด้านสังคมเพื่อให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จโดยตัวเด็กเอง เกิดความพอใจและภาคภูมิใจในผลงานที่เด็กทำให้ ซึ่งเป็นการเสริมแรงจากภายในโดยตัวเองเด็กเอง

4. ส่งเสริมความอิสระ พัฒนาการทางสังคมที่เห็นเด่นชัดในโรงเรียน คือ การที่เด็กสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองและรับผิดชอบในสิ่งที่ตนทำ ครูควรให้การเสริมแรงในพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกอย่างเหมาะสม เมื่อพบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ครูไม่ควรใช้คำพูดที่คุกคามหรือข่มขู่ แต่ควรบอกกล่าวให้ทุกคนทราบเงื่อนไข เช่น "ใครที่โต๊ะเรียบร้อยแล้ว แสดงว่าพร้อมที่จะรับประทานอาหารกลางวันแล้ว" หรือ "ใครที่ทำผนังเลอะคนนั้นก็ต้องทำความสะอาด"

5. ส่งเสริมให้เด็กรู้และสนใจความรู้สึกของผู้อื่น การส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมการช่วยเหลือกันน่ามีความเหมาะสม เพราะช่วยให้เด็กเอาใจใส่ในความต้องการ

ของผู้อื่น รับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นโดยครุชมเชย ชวนให้เด็กสนใจการกระทำที่แสดงถึงความมีน้ำใจ หรือแนะนำให้เด็กแบ่งปัน ร่วมมือและการช่วยเหลือผู้อื่น

จากแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมชอบสังคมดังกล่าว ถ้าพ่อแม่หรือครูให้การส่งเสริมอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง จะช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของสังคม และยังเป็นผลดีต่อตัวเด็ก ผู้อื่นและสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

งานวิจัยต่างประเทศ

เรนโกลด์ เฮย์ และเวสต์ (Rheingold, Hay and West. 1976 : 1148 – 1158) ได้ศึกษาพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็ก ในช่วงสองขวบแรกของชีวิต กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กทารกที่ได้รับการเลี้ยงดูอยู่ตามปกติทั่ว ๆ ไป ผู้วิจัยได้ทดลองกับเด็กหลายครั้ง ผลการทดลองพบว่า ในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นภายในห้องทดลอง เด็กทารกจำนวน 111 คน ได้แบ่งปันสิ่งของและสิ่งที่สนใจร่วมกับบุคคลอื่น โดยแสดงพฤติกรรมการให้และการร่วมเล่น การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับการแบ่งปันจากเด็ก ตลอดจนความคุ้นเคยกับของที่เล่น ไม่มีอิทธิพลใด ๆ ต่อพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กทั้งสิ้น ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เสนอเป็นแนวคิดเชิงทฤษฎีโดยอาศัยผลการวิจัยเป็นพื้นฐานว่า การที่เด็กแสดงพฤติกรรมการแบ่งปันออกมาให้เห็นนับว่าเป็นการพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมที่สำคัญยิ่ง

โรเจอร์-วอร์เรน และแบร์ (Roger-Warren and Bear. 1976 : 335 – 354) ได้ทดลองสอนพฤติกรรมร่วมมือ และการยกย่องชมเชยแก่เด็กเล็ก โดยใช้ตัวแบบและการเสริมแรงทางบวกในการฝึก ผลการศึกษพบว่า การใช้ตัวแบบและการเสริมแรงทางบวก สามารถเพิ่มพฤติกรรมการรายงานถึงความร่วมมือ และการชมเชยผู้อื่นอย่างถูกต้องตรงกับการทำจริง รวมทั้งสามารถเพิ่มการแสดงพฤติกรรมจริงในการร่วมมือและการชมเชยผู้อื่นมากขึ้นด้วย

วูด (Wood. 1977 : 4837) ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นที่ ยอมรับของสังคมกับการมีอำนาจในสังคมของนักเรียนระดับอนุบาล โดยใช้เด็กอนุบาลใน โรงเรียนเอกชน จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร แยกเป็นเด็กชาย 15 คน และ เด็กหญิง 10 คน ที่ใช้ภาษาพูดเดียวกัน และเป็นคนระดับกลางเหมือนกัน การเก็บรวบรวม ข้อมูลแยกเป็น 2 ส่วน คือ การมีอำนาจในสังคมได้จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กแต่ละคน ในช่วงที่เด็กเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง รวมเวลาที่สังเกต คนละ 120 นาที ส่วนพฤติกรรม การเป็นที่ยอมรับในสังคม คือ การเป็นผู้นำและผู้ตามในกลุ่มเพื่อน การแสดงความ ภาคภูมิใจต่อเพื่อนและการแสดงออกทั้งรักและเป็นศัตรูกับผู้ใหญ่ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่มี ความสัมพันธ์กันคือ การประจบผู้ใหญ่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับการใช้ผู้ใหญ่อำนาจ และ การแข่งขันกับกลุ่มเพื่อน

สมิท (Smith. 1977 : 87 – 88) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเข้าสังคมกับการยึด ตนเองเป็นศูนย์กลาง กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 3 – 7 ปี จำนวน 107 คน ใช้แบบทดสอบ ซึ่งปรับปรุงมาจากของ ฟลาวเวล และคนอื่น ๆ (Flavell and others) ในปี 1968 จำนวน 10 ฉบับ และเครื่องมือวัดการเข้าสังคมโดยพัฒนามาจากแบบวัดของ ยาร์โร และ แวกซ์เลอร์ (Yarrow and Waxler) ปี 1976 ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการเข้าสังคมมี ความสัมพันธ์กับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งบุคคลที่จะเข้าสังคมได้ดีนั้น จะต้อง มีพฤติกรรมชอบสังคม เช่น พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ และการช่วยเหลือ

บาร์ตัน และแอสเซียน (Barton and Ascion) ได้กล่าวถึงการฝึกการร่วม มือในการทำกิจกรรมทางกายและร่วมมือทางวาจาแก่เด็กเล็กอายุ 1.2 – 3.3 ปี ในการ เล่นร่วมกันโดยแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ฝึกการร่วมมือโดยแสดงพฤติกรรมทาง กาย เช่น ส่งของให้เพื่อน กลุ่มที่ 2 ฝึกการร่วมมือ โดยแสดงพฤติกรรมทางวาจา เช่น การ พูด แสดงความคิดเห็นต่อเพื่อน กลุ่มที่ 3 ฝึกให้มีพฤติกรรมทั้งสองอย่างร่วมกัน โดยผู้ ทดลองใช้วิธีการหลายอย่างร่วมกัน เช่น ให้คำแนะนำ ให้ดูตัวแบบ บอกให้ทำ และให้การ ชมเชย ผลการศึกษาพบว่า เด็กมีพฤติกรรมที่ต้องการเพิ่มขึ้น (พวงแก้ว เนตรโอภารักษ์. 2532 : 32 ; อ้างอิงมาจาก Barton and ascion. 1979)

งานวิจัยในประเทศ

รักตวรรณ ศิริภาพร (2532 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับและไม่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเพื่อคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 65 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 31 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 31 คน โดยให้กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์การเล่นตามมุมและกิจกรรมการเล่นเพื่อคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ส่วนกลุ่มควบคุม ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมเท่านั้น ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเพื่อคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางมีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเพื่อคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศุภกุล เกียรติสุนทร (2532 : 57 - 63) ได้ศึกษาการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนกับพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 34 คน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การเก็บรวบรวมข้อมูล การวัดตัวแปรอิสระด้วยการสังเกตและจัดบันทึกพฤติกรรมและวัดตัวแปรตามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยการที่เด็กเล่นอิสระ ช่วงเช้า ช่วงบ่าย และเวลาที่เด็กเล่นหรือพักผ่อน ช่วงเช้ามื้อเช้าห้องเรียน พักกลางวัน และบ่ายก่อนกลับบ้าน ใช้เวลาสังเกตช่วงเวลาละ 10 นาที ผลการศึกษาพบว่า การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือที่เกิดจากเด็กริเริ่มเองในระดับปานกลาง ส่วนการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการขอร้องของเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน การช่วยเหลือที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเองนั้นพบว่า การช่วยเหลือเพื่อนมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การปลอบใจเพื่อน และการให้สิ่งของแก่เพื่อนตามลำดับ และตัวแปรทั้งสามนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนได้ร้อยละ 70

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ จะเกิดขึ้นจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้พฤติกรรมชอบสังคม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม

2.1 ความหมายของกลุ่ม

กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มีการกระทำร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ร่วมกัน และเป็นการอยู่ร่วมกันในลักษณะที่มุ่งสนองความต้องการบางประการของแต่ละบุคคล (พรณพิศ วาณิชการ. 2528 : 135) การรวมตัวกันนี้จะมีจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แต่ไม่ถึงกับมีจำนวนมากเกินไป (Chester. 1972 : 379) มีปฏิสัมพันธ์กันทั้งใช้และไม่ใช้ภาษา มีผู้นำและสมาชิกหรืออาจจะไม่มีผู้นำก็ได้ มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีความพอใจ มีการยอมรับและเคารพในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในกลุ่ม (Kemp. 1964 : 24 - 25) กัลลี (Gulley. 1960 : 62) ให้ความเห็นว่ากลุ่มมีความหมายลึกซึ้งกว่าการที่บุคคลอยู่ร่วมกันเฉย ๆ เท่านั้น แต่การรวมกลุ่มจะต้องประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ

2.1.1 มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

2.1.2 ผลของการทำงานเกิดจากความร่วมมือของสมาชิก

2.1.3 มีการสื่อสารทางวาจาหรือมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก

โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง

สรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกันมีปฏิสัมพันธ์กัน มีการยอมรับและเข้าใจกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน

2.2 ความสำคัญของกิจกรรมกลุ่ม

การทำกิจกรรมกลุ่ม จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความสามารถในการรับรู้ มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ แสดงพฤติกรรมที่ตรงกับความรู้สึกของตนเอง มีแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ คือ การเข้าใจในตนเอง (Self - Actualization) รู้จักการตัดสินใจด้วยตนเอง เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หมายถึงบุคคลสามารถยอมรับตนเองและเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น เข้าใจตนเอง และมีความมั่นคงทางอารมณ์ยิ่งขึ้น สำหรับทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่นได้แก่ การใช้อำนาจน้อยลง ยอมรับผู้อื่นมากขึ้น ลดการสั่งสอนและควบคุมผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น และมีความรู้สึกพึ่งพาซึ่งกันและกัน เชื่อในความสามารถของผู้อื่น มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่ม และเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มด้วย (Roger. 1970 : 121 - 122) การทำงานร่วมกับกลุ่ม จะช่วยให้เด็กเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อต้องทำงานร่วมกับคนอื่น ปฏิบัติได้ด้อยกับเพื่อน ๆ จึงมีความสำคัญมาก เพราะช่วยให้เกิดการพัฒนาทางสังคมและทางศีลธรรม จรรยา (วาสิ ประสงค์. 2524 : 18) กิจกรรมกลุ่มจึงช่วยส่งเสริมพฤติกรรมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน การได้มีส่วนร่วมและลงมือกระทำ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการทำงานร่วมกัน (สุนิรัตน์ ฤทธิ์ชัยเลิศ. 2530 : 5)

2.3 การเข้ากลุ่มของเด็กปฐมวัย

การเล่นเป็นธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หรืออาจกล่าวได้ว่าปฐมวัยเป็นวัยของการเล่น การเข้ากลุ่มของเด็กปฐมวัยก็เริ่มพัฒนาขึ้นมาจากการเล่นอันเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางสังคม ขนาดของกลุ่มไม่ควรมีจำนวนมากเกินไป ควรอยู่ในระหว่าง 2 - 6 คน เนื่องจากเด็กยังมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้าน ถ้าเป็นกลุ่มใหญ่เด็กไม่

สามารถที่จะเรียนรู้การปฏิบัติตนให้เหมาะสมได้ เพราะเด็กในวัยนี้มีลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ทำให้เด็กไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองและผู้อื่นพยายามที่จะแสดงพฤติกรรมตามความต้องการของตนเอง โดยไม่ยอมฟังความคิดเห็นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่น (สุดาทิพย์ ภูพานิช. 2535 :37)

วิธีการจัดกลุ่มของเด็กปฐมวัยเพื่อให้ได้กลุ่มตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมมีดังนี้

1. จัดกลุ่มโดยใช้สัญลักษณ์ เช่น สัญลักษณ์แทนผัก ผลไม้ หรือรูปสัตว์ เป็นต้น ครูจะเตรียมกระดาษที่ติดสัญลักษณ์รูปต่าง ๆ ดังนี้

ผัก	:	ผักชี ผักกาดขาว พริก มะเขือ พัก
ผลไม้	:	แตงโม ส้มโอ กล้วย ส้ม น้อยหน่า
สัตว์	:	แมว สุนัข กระต่าย ม้า ลิง
ดอกไม้	:	ดอกกุหลาบ ดอกจำปา ดอกมะลิ ดอกบัว
	:	ดอกบานไม่รู้โรย

ครูจะนำกระดาษที่ติดสัญลักษณ์รูปต่าง ๆ เหล่านี้ คว่ำไว้บนโต๊ะให้เด็กมาหยิบเองหรือครูแจกให้ จากนั้นให้เด็กหยากระดาษที่ติดสัญลักษณ์รูปต่าง ๆ แล้ว เข้ากลุ่มตามประเภทของสัญลักษณ์

2. จัดกลุ่มโดยใช้ระบบตัวเลข เช่น ถ้าต้องการจัดเป็น 2 กลุ่ม ก็ให้เด็กนับเรียง 1-2 ผู้ที่นับ 1 อยู่กลุ่มที่ 1 ผู้ที่นับ 2 อยู่กลุ่มที่ 2 ถ้าต้องการจัดเป็น 5 กลุ่ม ก็ให้เด็กนับ 1, 2, 3, 4, 5 ผู้ที่นับ 1 อยู่กลุ่มที่ 1 ผู้ที่นับ 2 อยู่กลุ่มที่ 2 ผู้ที่นับ 3 อยู่กลุ่มที่ 3 ผู้ที่นับ 4 และนับ 5 อยู่กลุ่มที่ 4 และกลุ่มที่ 5 เป็นต้น

3. จัดกลุ่มตามสบาย ครูกำหนดจำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่ม เช่น บอกเด็กว่าจับกลุ่ม 3 ก็ให้เด็กจับกลุ่มให้ได้กลุ่มละ 3 คน กลุ่มใดจัดได้ก่อนให้ยกมือขึ้นและจับมือกันไว้เด็กจะมีโอกาสเลือกเพื่อนเพื่อเข้าร่วมกลุ่มตามความสนใจและความพอใจของตนเอง (สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2529 : 193 - 194)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม

งานวิจัยในต่างประเทศ

โรเจอร์ (Rogers. 1970 : 121-122) กล่าวอ้างถึงงานวิจัยของกิบบ์ (Gibb) พบว่า การทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มจะให้ผลส่งเสริมทางด้านจิตวิทยามาก มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ความรู้สึกตระหนักถึงความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่นมากขึ้น ยอมรับตนเองเข้าใจตนเอง การใช้อำนาจลดน้อยลง มีการยอมรับผู้อื่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่ม และเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

ซาโลเม (Salome. 1979 : 1349) ได้วิจัยถึงความแตกต่างของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายในแง่ของ 1. วิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่ม 2. วิธีการที่ใช้ในการรวมกับเด็กอื่นเป็นกลุ่ม และ 3. การมีส่วนร่วมเล่นในกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4 - 5 ปี จำนวน 30 คน เป็นชายและหญิงเท่ากัน จากการสังเกตพฤติกรรมในขณะที่เด็กเล่นกับกลุ่มเพื่อนครั้งละ 10 นาที โดยสังเกตเด็กทีละคน รวมเวลาที่สังเกตคนละ 70 นาที ตลอดเวลา 5 สัปดาห์ ขณะสังเกตจะบันทึกเสียงแล้วนำไปวิเคราะห์พฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายในด้านต่อไปนี้ 1. วิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่ม 2. วิธีการรวมกับเด็กอื่นเป็นกลุ่ม 3. การมีส่วนร่วมเล่นในกลุ่ม

แมรี (Mary. 1981 : 4603) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของความถี่ของพฤติกรรมและระยะเวลาของการปฏิสัมพันธ์และวิธีการเข้ากลุ่มเพื่อน รวมทั้งความรู้และการเข้ากลุ่มไม่ได้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4 ปี จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน และหญิง 20 คน วิธีการศึกษาใช้เทคนิคสังคมมิติบันทึกพฤติกรรมขณะเด็กเล่น ด้วยวิดีโอเทปคนละ 1 นาที แล้วนำมาตีความ จากนั้นนำมาจัดเป็นประเภทพฤติกรรม ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนมาก มีปฏิสัมพันธ์มากกว่าใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ยาวนานกว่าเด็กที่มีความสามารถในการ

เข้ากลุ่มเพื่อนน้อย เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนจะใช้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์หลายวิธี และวิธีการที่เข้ากลุ่มแล้วไม่ได้ผลน้อยกว่าเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่าและใช้พฤติกรรมในทางบวกมากกว่า ส่วนเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่าจะมีวิธีการทางลบมากกว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของวิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของวิธีการทางลบกับวิธีการที่ไม่ได้ผล

งานวิจัยภายในประเทศ

เพียงจิต โรจน์ศุภรัตน์ (2531 : 82) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มกับเป็นรายบุคคล ผลปรากฏว่าเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นรายบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อารี เกษมรติ (2533 : 80 - 81) ได้ทำการศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบรักทะนุถนอม พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบรักทะนุถนอมที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

สุทธภา โชติประดิษฐ์ (2537 : 51 - 55) ได้ทำการศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม โดยให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระแบบกลุ่มย่อยกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม โดยให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระแบบกลุ่มใหญ่ มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกัน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นบล็อกกลางแจ้ง

3.1 ความหมายของบล็อกกลางแจ้ง

บล็อกที่ใช้ในกิจกรรมเล่นกลางแจ้ง คือ บล็อกกลวง (Hollow Block) เป็นบล็อกที่มีขนาดใหญ่ แต่มีน้ำหนักเบา เพราะภายในกลวง เพื่อให้เด็กจะได้ทำการเคลื่อนย้ายได้โดยสะดวก อาจทำด้วยไม้ มีรูปทรงต่าง ๆ กัน หรือใช้กล่องเปล่าห่อกระดาษทาสีให้ดูเหมือนอิฐ เด็กจะนำไปใช้ในการก่อสร้างมีจำนวน ประมาณ 20 – 30 ชิ้น (ราศี ทองสวัสดิ์. 2526 : 380 และสุนา พานิช. 2531 : 78) การเล่นบล็อกชนิดนี้มักจะใช้เล่นในสนามปกติจะเจาะรูสองด้าน เพื่อให้เด็กยกได้โดยสะดวก แต่ในประเทศไทยออกแบบใช้ไม้ปิดเต็มทุกด้านเพื่อกันแมลงเข้าไปอยู่ในบล็อกเป็นการป้องกันอันตรายที่จะเกิดกับเด็ก (เบญจา แสงมลิ. 2527 : 238 – 239) เมื่อหมดเวลาการเล่นตามมุมต่าง ๆ เด็กก็ต้องเก็บบล็อกเข้าที่แต่สำหรับบล็อกกลางแจ้งถือว่า เด็กจะใช้เวลาก่อนนานเท่าใดก็ได้ การก่อสร้างอาจจะไม่เสร็จภายใน 1 วัน หรือในช่วงเวลาที่กำหนดให้เล่น ครูจะต้องไม่สั่งหรือถือว่าผู้มีสิทธิหรือคือเด็กเอง (ราศี ทองสวัสดิ์. 2526 : 380 และสุนา พานิช. 2531 : 78)

3.2 คุณค่าของการเล่นบล็อกต่อเด็กปฐมวัย

จากการศึกษาเอกสารคุณค่าของการเล่นบล็อกต่อเด็กปฐมวัยของ เยาวพา เดชะคุปต์ (2528 : 25) สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และ ละออ ชูติกร (2527 : 211 – 214) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการเล่นบล็อกต่อเด็กปฐมวัยได้ดังนี้

3.2.1 ช่วยพัฒนาร่างกายในขณะที่เล่นเด็กจะเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย โดยการหยิบ จับ ผลัก ดึง ลาก ยกขึ้นลง การกระทำเหล่านี้ จะเป็นการช่วยให้มีการทำงานประสานกันระหว่างมือกับตา และกับกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ทำให้กล้ามเนื้อของร่างกายได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมาก

3.2.2 ช่วยพัฒนาอารมณ์ ขณะที่เล่นเด็กจะมีความรู้สึกเป็นอิสระ มีความรู้สึกว่าคุณมีอำนาจเหนือไม้บล็อก สามารถที่จะสร้างให้เป็นอะไรก็ได้ตามที่ใจปรารถนา สามารถแสดงอารมณ์ออกมาได้อย่างเต็มที่ เช่น บางครั้งอาจจะพูดหรือร้องเพลงไปด้วย หรือถ้าเด็กมีอารมณ์ โกรธ ไม่พอใจ ก็อาจจะรื้อทำลายได้ โดยไม่ได้รับความเสียหาย

3.2.3 ช่วยพัฒนาทางด้านสังคม ขณะที่เด็กเล่นไม้บล็อก เด็กจะรู้จักปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อน และมีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง และพอใจ เด็กจะเรียนรู้จัดการแบ่งปัน ถ้าคนใดคนหนึ่งมีมากหรือมีไม่พอ รู้จักปรึกษากันว่าจะสร้างเป็นอะไร และร่วมมือกันทำให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ ซึ่งเป็นการฝึกให้เด็กสามารถที่จะทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี

3.2.4 ช่วยเพิ่มพูนสติปัญญาความคิดความสามารถ เด็กจะสังเกตเห็นได้เอง ในขณะที่เล่นว่า ถ้านำไม้บล็อกหลาย ๆ อันมาต่อกันเข้า จะได้เป็นลักษณะอย่างไร ถ้าจะต้องการให้สูงขึ้นไปอีกและไม่ล้ม จะต้องทำอย่างไร หรือถ้าต้องการเนื้อที่ขนาดเท่ารูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า แต่มีบล็อกขนาดรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส จะต้องใช้กี่ก้อนจึงจะวางให้พอดี เหล่านี้ จะเป็นการช่วยพัฒนาในด้านความรู้ความเข้าใจ และความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

3.2.5 เกิดสุนทรียภาพของความเหมือนและการผสมกลมกลืน

3.2.6 พัฒนาความพร้อมในด้านการอ่านโดยผ่านการสังเกต และการอนุรักษ์ขนาดและรูปแบบและพัฒนาความต้องการในการหาข้อมูลเพิ่มเติมของหนังสือ และการเล่นสมมติ

3.3 หลักการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้ง

จากการศึกษาเอกสารการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้ง ของ สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และ ละออ ชุตินกร (2527 : 211 – 214) นิตยา สุวรรณศรี (2535 : 30 – 32) ราศี ทองสวัสดิ์ (2526 : 389) พิชัย สันตภิรมย์ (2527 : 155 – 156) และ นิคม ทาแดง (2529 : 199) ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้ง สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

3.3.1 ครูควรสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กมีความคิด และจินตนาการ กว้างไกลขึ้น โดยจัดหาของเล่นต่าง ๆ ที่เหมาะจะเล่นกับไม้บล็อกมาไว้ใกล้ ๆ กับที่เด็กเล่น ไม้บล็อก

3.3.2 ควรให้โอกาสเด็กพูดถึงสิ่งที่เขาสร้างขึ้น ให้ครูและเพื่อนฟังว่าเขา ตั้งใจจะสร้างเป็นรูปอะไร ซึ่งจะเป็นการฝึกการฟังการพูดไปด้วย

3.3.3 หากเด็กกำลังเล่นกันอย่างตั้งใจ และไม่ขอความช่วยเหลือครูไม่ควร เข้าไปรบกวน หรือช่วยสร้าง แต่จะคอยดูอยู่ห่าง ๆ และให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการ

3.3.4 ควรส่งเสริมด้วยการชมเชยเมื่อเด็กทำสำเร็จ

3.3.5 ไม้บล็อก ควรกองไว้อย่างมีระเบียบ เพื่อจะได้ไม่กีดขวางการก่อสร้าง และการเคลื่อนไหวของเด็ก ควรรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบและเครื่องมือ ให้อยู่ในสภาพดี

3.3.6 เพื่อป้องกันการเก็บกักวัสดุ ควรจำกัดจำนวนไม้บล็อกของเด็ก แต่ละคนก่อนที่การก่อสร้างจะเริ่มขึ้น

3.3.7 ขยายความสนใจด้วยหนังสือ การไปทัศนศึกษา รูปภาพและ อุปกรณ์อื่น ๆ

3.3.8 ควรจัดเก็บบล็อกไว้บนชั้นเตี้ย พอเหมาะกับความสูงของเด็ก พื้นที่ ด้านหน้าของชั้นวาง ต้องเป็นที่โล่งสำหรับให้เด็กได้เล่นต่อบล็อก และควรฝึกแยกไม้บล็อก เป็นพวก ๆ ตาม ลักษณะ รูปร่าง และขนาด เรือเป็นการฝึกระเบียบให้กับเด็ก

3.3.9 สร้างกฎและข้อแนะนำในการทำและควบคุมพฤติกรรม เช่น

- 1) ไม่ใช้บล็อกขว้างปา หรือทำอันตรายแก่ผู้อื่น
- 2) ไม่หยิบบล็อกไว้เป็นของตนเองมาก ๆ แต่เพียงผู้เดียว
ต้องแบ่งให้ผู้อื่นบ้าง
- 3) ไม่หยิบบล็อกจากคนอื่นโดยที่เจ้าของไม่อนุญาต
- 4) ไม่ทำลายสิ่งที่ผู้อื่นสร้างไว้
- 5) ต้องจัดเก็บบล็อกเข้าที่ให้เรียบร้อย โดยใช้เวลาในการ
จัดเก็บประมาณ 5 - 10 นาที
- 6) ไม่ควรสร้างให้สูงกว่าตนเอง เพื่อให้สามารถมองเห็น
อีกด้านหนึ่งได้ และเพื่อความปลอดภัย

3.3.10 ควรให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระตามความคิดคำนึงของเด็กเอง หากครูต้องการแนะนำก็ควรเพียงแนะนำเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ควรทำเป็นแบบหรือให้เด็กต้องทำตามนั้น ถ้าหากเด็กจะต้องทำตามแบบอยู่ตลอดเวลาแล้ว เด็กจะไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเอง และเด็กจะไม่มี ความมั่นใจ กล้าตัดสินใจด้วยตัวเอง

3.3.11 พื้นที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมภายนอกอาคาร ควรให้มีหลังคาคลุม เพื่อป้องกันอุปกรณ์ถูกฝน ซึ่งอาจทำความเสียหายได้และพื้นควรเป็นพื้นที่ถาวรและแข็งแรง ไม่ลื่น แห้งเร็วเมื่อถูกน้ำ อยู่ในพื้นที่โล่ง ๆ ห่างทางเดินเพื่อไม่ให้กีดขวางเด็กอื่น ๆ

3.4 สิ่งของประกอบในการเล่นบล็อก

การเล่นไม้บล็อก เล่นได้ทั้งโดยไม่มีเครื่องเล่นอื่นประกอบ คือการนำไม้บล็อกมาต่อเรียงเป็นรูปต่าง ๆ และเล่นโดยมีเครื่องเล่นอื่นประกอบเพื่อให้การสร้างและสิ่งที่สร้างนั้นมีความหมายและดูเป็นจริงเป็นจังมากขึ้น เครื่องเล่นที่จะนำมาประกอบในการเล่นไม้บล็อกได้แก่ สิ่งเหล่านี้ (สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และละออ ชูติกร. 2527 : 211 - 214)

3.4.1 เครื่องเล่นประเภทขบวนยานต่าง ๆ เช่น รถ เรือ รถไฟ เครื่องบิน เพื่อเด็กจะได้นำมาประกอบ เวลาสร้างโรงรถ สนามบิน ถนน และอื่น ๆ

3.4.2 ตุ๊กตารูปคน เด็ก ทหาร รูปสัตว์ต่าง ๆ

3.4.3 ป้ายจราจร สัญญาณจราจร

3.4.4 เครื่องเล่นอื่น ๆ เช่น เครื่องแต่งบ้าน โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องครัว ซึ่งเด็ก อาจจะนำมาใช้ประกอบ เวลาสร้างไม้บล็อกเป็นบ้าน เป็นโรงเรียน เป็นโต๊ะอาหาร ฯลฯ

เครื่องเล่นประกอบเหล่านี้ ครูควรจัดใส่กล่องวางไว้ที่ชั้นเก็บไม้บล็อกหรือ วางใกล้ ๆ ที่เล่นไม้บล็อกเพื่อให้เด็กหยิบเล่นได้สะดวก

สรุปได้ว่า การเล่นบล็อกกลางแจ้งสามารถกระตุ้นให้เด็กได้มีการพัฒนาทั้ง ในด้าน ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มี โอกาสเล่นบล็อกกลางแจ้ง อย่างอิสระโดยมีขั้นตอนการเล่นอย่างเป็นระบบ จะส่งผลให้เด็ก ได้มีการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ อันจะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในขั้นต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นบล็อก

การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นบล็อกยังมีไม่มากนัก ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวม ได้ดังนี้

งานวิจัยต่างประเทศ

ปีซิวิกิส (Besevegis. 1983 : 161) ได้ศึกษาพัฒนาการการเล่นเชิงละคร และการเล่นเชิงสรรค์สร้างในเด็กปฐมวัยชาวกรีก จำนวน 100 คน ซึ่งมีอายุ 3.5 - 6.5 ขวบ โดยกลุ่มการเล่นเชิงละครได้เล่นในมุมบ้าน ซึ่งมีการเล่น เช่น ตุ๊กตา ส่วนการเล่นเชิง สรรค์สร้างจะเล่นบล็อกไม้ ผลการศึกษาพบว่า การเล่นเชิงละครและการเล่นเชิงสรรค์สร้าง มีแนวโน้มจะพัฒนาขึ้นตามวัยของเด็ก

งานวิจัยภายในประเทศ

พนัสนิ เจริญสุข (2528 : 75 - 77) ได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นในการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย พบว่า เครื่องเล่นเช่น ไม้บล็อกสร้างสรรค์ พลาสติกสร้างสรรค์ กล้องโหวพริบ โดมิโน (ภาพตัดต่อ) ลีोटโต (ภาพจับคู่) มีความจำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมทางด้านสติปัญญา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบเป็นกลุ่ม อย่างมีแบบแผนในระดับก่อนประถมศึกษา นั้น จะทำให้เด็กรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น เด็กจะเรียนรู้ถึงการผลัดเปลี่ยนกันเล่น การร่วมมือกันทำกิจกรรม การรอคอย การแบ่งปัน การช่วยเหลือกันซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่น่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย แต่การวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านนี้โดยตรงยังไม่มี

สมมติฐานในการค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน มีพฤติกรรมชอบสังคมแตกต่างกันกับการเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบอิสระ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนอายุระหว่าง 5 - 6 ปีที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนอายุระหว่าง 5 - 6 ปี กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนวัดสรเพชญ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ดังนี้

2.1 จับสลากห้องเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดสรเพชญ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน

2.2 จับสลากกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 15 คน รวม 30 คน

กลุ่มทดลอง หมายถึง เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้ง แบบเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน

กลุ่มควบคุม หมายถึง เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่น
บล็อกกลางแจ้ง แบบอิสระ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาครั้งนี้เครื่องมือในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้ง 2 แบบได้แก่
 - 1.1 แผนการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน
 - 1.2 แผนการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบอิสระ
2. แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย

3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน และ
แบบอิสระซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างขึ้นตามขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของสำนักงานการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ
 - 1.2 ศึกษาพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 1.3 ศึกษาหลักการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งและการจัดสภาพ
แวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่เข้ามาทำกิจกรรม
 - 1.4 เลือกสื่อ และอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับกิจกรรมและจำนวนของเด็ก
 - 1.5 ทำการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้ง เป็นกลุ่มอย่าง
มีแบบแผนและแบบอิสระโดยกำหนด ขั้นเตรียม ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสิ้นสุดกิจกรรม ทั้ง
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจะใช้สื่ออุปกรณ์เหมือนกัน แต่การดำเนินกิจกรรมอิสระไม่มี
เงื่อนไขในการเล่น ส่วนกลุ่มทดลองในขั้นกิจกรรม เด็กจะต้องเล่นกันเป็นกลุ่มที่มี

การวางแผนร่วมกันก่อนทำกิจกรรม และต้องทำกิจกรรมร่วมกันตามข้อตกลงที่ได้วางแผนไว้ และในขั้นสรุปเด็กจะต้องร่วมกันเล่าถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างทำกิจกรรมและหาหนทางแก้ไขร่วมกัน ดังภาพประกอบ ในตาราง 1

ตาราง 1 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1. ขั้นเตรียม (ใช้เวลา 5 นาที) ครูแนะนำกิจกรรมอุปกรณ์ ช้อแนะนำในการเล่นและการระมัดระวังอันตรายที่อาจเกิดขึ้น 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม (ใช้เวลา 20 นาที) 2.1 เด็กต้องเล่นเป็นกลุ่มครั้งละ 3 ถึง 5 คน 2.2 กลุ่มร่วมกันวางแผนเพื่อใช้บล็อกของตนสร้างผลงานร่วมกันก่อนที่จะลงมือสร้าง 2.3 เด็กช่วยกันสร้างผลงาน 2.4 เด็กร่วมกันตั้งชื่อผลงานของกลุ่ม และ เล่าถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างทำกิจกรรมพร้อมทั้งหาหนทางแก้ไข 3. ขั้นสุดท้ายของกิจกรรม (ใช้เวลา 5 นาที) ครูเตือนเด็กล่วงหน้าก่อนหมดเวลา ประมาณ 3 - 5 นาที เพื่อให้เด็กพร้อมที่จะยุติการเล่น และเก็บเครื่องเล่น	1. ขั้นเตรียม (ใช้เวลา 5 นาที) ครูแนะนำกิจกรรม อุปกรณ์ ช้อแนะนำในการเล่นและการระมัดระวังอันตรายที่อาจเกิดขึ้น 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม (ใช้เวลา 20 นาที) 2.1 ไม่มีการจำกัดจำนวนคนในการเล่น 2.2 ไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ในการเล่น 2.3 เด็กจะเล่นอย่างอิสระกับบล็อกของตน 2.4 เด็กตั้งชื่อผลงานของตนหรือกลุ่ม 3. ขั้นสุดท้ายของกิจกรรม (ใช้เวลา 5 นาที) ครูเตือนเด็กล่วงหน้าก่อนหมดเวลา ประมาณ 3 - 5 นาที เพื่อให้เด็กพร้อมที่จะยุติการเล่น และเก็บเครื่องเล่น

1.6 นำแผนการจัดกิจกรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องตามจุดประสงค์ของการวิจัย จำนวน 3 ท่าน มีรายนามดังนี้

1. อาจารย์ วรี เกียสกุล อาจารย์โรงเรียนอนุบาลลพบุรี
2. อาจารย์ อารี เกษมรติ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน
3. อาจารย์แจ่มจันทร์ เกียรติกุล อาจารย์โรงเรียนพญาไท

1.7 ทำการแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้ให้ความเห็นว่า แผนการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้ง มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย แต่ควรให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสเป็นผู้นำของกลุ่มภายใน 1 สัปดาห์ ที่ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้ปรับการเป็นผู้นำกลุ่มของเด็กจากการเป็นผู้นำกลุ่มคนเดียวทั้งสัปดาห์ มาเป็น 1 คน ต่อ 1 วัน แล้วนำแผนการจัดกิจกรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง จึงนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของการดำเนินกิจกรรม พบว่า สามารถดำเนินการตามแผนและเวลาที่กำหนดได้ จึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมมีขั้นตอนในการดำเนินการตามลำดับดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสังคมและนำมาคัดเลือกเฉพาะพฤติกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ตามนิยามศัพท์ ได้แก่ พฤติกรรมช่วยเหลือ การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม และการยอมรับผู้อื่น เพื่อนำแนวทางมาสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก

2.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยในลักษณะเป็นแบบสังเกตจากสถานการณ์ที่กำหนด โดยมีรายการสังเกตตามนิยามศัพท์ ดังนี้

1. พฤติกรรมช่วยเหลือ	10	ข้อ
2. พฤติกรรมการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม	10	ข้อ
3. พฤติกรรมยอมรับผู้อื่น	10	ข้อ

2.3 เกณฑ์การให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรมมีดังนี้

- 1) เมื่อผู้ถูกสังเกตแสดงพฤติกรรมชอบสังคมให้เห็นขณะสังเกตตรงตามจุดมุ่งหมายในรายการที่ตั้งไว้มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน
- 2) เมื่อผู้ถูกสังเกตไม่แสดงพฤติกรรมหรือไม่สนใจจะแสดงพฤติกรรม มีค่าเท่ากับ 0 คะแนน

2.4 สร้างคู่มือประกอบคำแนะนำ การใช้แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย (ภาคผนวก ข.)

2.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยไปหาความเที่ยงตรง เชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยการนำแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) เพื่อให้แบบสังเกตมีความถูกต้องตามหลักวิชาการเหมาะสมกับการนำไปสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยโดยการลงความเห็นและให้คะแนนแบบสังเกต (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535 : 124) แบบสังเกตทุกข้อได้ค่าดัชนี IC ระหว่าง 0.666 – 1.000 มีรายนามผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1. ผศ. ประณต เค้าฉิม อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. อาจารย์วีรี เกียรติกุล อาจารย์โรงเรียนอนุบาลลพบุรี
3. อาจารย์ศุภกุล เกียรติสุนทร อาจารย์ประจำภาควิชาอนุบาลศึกษา สถาบันราชภัฏเพชรบุรีพิทยาลงกรณ์

2.6 นำแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยและคู่มือประกอบคำแนะนำการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาคัดเลือกเก็บเฉพาะข้อที่ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีความเห็นตรงกันและเหมาะสม โดยพิจารณาถึงพฤติกรรมที่ปรากฏเด่นชัดในเด็กมากที่สุด จากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และเมื่อปรับปรุงแล้ว ได้รายการสังเกตพฤติกรรมจำนวนรายการละ 5 ข้อ

2.7 นำไปหาค่าความเชื่อมั่นของการสังเกต โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยอีก 2 คน ทำการศึกษาวิธีการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมร่วมกัน จากนั้นนำไปทดลองสังเกตกับเด็กที่มีอายุ 5 – 6 ปี จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน (อนันต์ ศรีโสภณ. 2534 : 82 – 83) ได้ค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตเท่ากับ 0.83

2.8 นำแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. แบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randommized Control – Group Posttest – Only Design (ล้วน สายยศ และ อังคนา สายยศ. 2536 : 219) ตามตาราง 2

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER	-	X	TE
CR	-	-	TC

เมื่อ CR หมายถึง กลุ่มควบคุม

ER หมายถึง กลุ่มทดลอง

X หมายถึง การจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบเป็นกลุ่ม
อย่างมีแบบแผน

- หมายถึง การจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบปกติ
- TC หมายถึง การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม
- TE หมายถึง การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

2. วิธีดำเนินการทดลอง

2.1 ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับเด็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 40 ครั้ง เด็กจะได้ทำกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งทุกวันในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง โดยดำเนินการกิจกรรมดังนี้

กลุ่มทดลอง เด็กจะเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 ถึง 5 คนตามแต่จะตกลงกัน ผู้วิจัยจัดเตรียมบล็อกไว้ให้เด็กเป็นชุด บล็อกแต่ละชุดจะมีรูปร่างต่างกัน แต่มีจำนวนชิ้นเท่ากัน เด็กจะได้รับบล็อกคนละ 1 ชุด ก่อนทำกิจกรรมกลุ่มจะต้องคัดเลือกผู้นำกลุ่ม และร่วมกันวางแผนใช้บล็อกของตนสร้างผลงานร่วมกัน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม เมื่อทำกิจกรรมเสร็จเด็กต้องร่วมกันตั้งชื่อผลงานของกลุ่ม และเล่าถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างทำกิจกรรม และหาหนทางแก้ปัญหานั้นร่วมกัน

กลุ่มควบคุม เด็กจะเล่นบล็อกกลางแจ้งที่ครูจัดเตรียมไว้ให้เป็นชุดเหมือนกับกลุ่มทดลอง เด็กจะเล่นเพียงคนเดียวหรือเล่นร่วมกันกับเพื่อนก็ได้

2.3 การทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีสลับเวลาในการจัดกิจกรรมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังนี้

ตาราง 3 แผนการดำเนินการทดลอง

สัปดาห์	วัน	เวลาที่ดำเนินการทดลอง	
		09.50 – 10.20 น.	10.30 – 11.00 น.
1	จันทร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	อังคาร	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พุธ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พฤหัสบดี	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
2	จันทร์	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	อังคาร	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พุธ	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พฤหัสบดี	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	ศุกร์	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง

หมายเหตุ สัปดาห์ที่ 3 – 8 ดำเนินการทดลองสลับเวลาต่อจากสัปดาห์ที่ 1 – 2 จนถึงสัปดาห์ที่ 8

ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการทดลองในแต่ละวัน นอกจากกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดให้แล้ว กลุ่มตัวอย่างได้ทำกิจกรรมอื่น ๆ เหมือนกันทุกประการ

2.4 เมื่อสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมหลังการทดลอง

2.5 นำคะแนนที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1.1 หาคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม โดยวิธีหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2525 : 124) ดังนี้

$$IC = \frac{\sum R}{N}$$

IC แทน ดัชนีความสอดคล้องหัวข้อสังเกตกับลักษณะพฤติกรรม

R แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 หาความเชื่อมั่นของผู้สังเกตพฤติกรรมทางสังคมโดยวิธีนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try out) และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (อนันต์ ศรีโสภณ. 2534 : 82 – 83)

$$SS_b = \frac{\sum P^2}{C} - \frac{T^2}{Cn}$$

$$SS_w = \sum (\sum X^2) - \frac{\sum P^2}{C}$$

$$r_{tt} = 1 - \frac{SS_w / n(c-1)}{SS_b / (n-1)}$$

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ ดังนี้

- 2.1 หาค่าเฉลี่ยของคะแนนใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 59)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

- 2.2 หาค่าความแปรปรวนคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2536 : 63)

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนน
 $\sum X$ แทน ผลรวมคะแนนทั้งหมด
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลัง
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

6. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม

ใช้สูตร t-test for independent sample (ลัวัน สายยศ และ อังคณา
สายยศ, 2536 : 84)

$$t = \frac{\overline{X}_1 - \overline{X}_2}{\frac{(n_1 - 1) S^2_1 + (n_2 - 1) S^2_2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}$$

โดย df = $n_1 + n_2 - 2$

เมื่อ $\overline{X}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง

$\overline{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม

n_1 แทน จำนวนนักเรียนของกลุ่มทดลอง

n_2 แทน จำนวนนักเรียนของกลุ่มควบคุม

S^2_1 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มทดลอง

S^2_2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มควบคุม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
X	แทน คะแนนเฉลี่ย
S^2	แทน ความแปรปรวนของคะแนน
t	แทน อัตราส่วนค่าความวิกฤตที่พิจารณาจากตาราง t
*	แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
กลุ่มทดลอง	แทน เด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้ง เป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน
กลุ่มควบคุม	แทน เด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับแบบอิสระซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

การเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบอิสระปรากฏผลการวิเคราะห์ดังตาราง

**ตาราง 4 การเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ระหว่าง
กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง**

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	15	34.13	24.98	3.66*
กลุ่มควบคุม	15	28.73	8.06	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบอิสระมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการทดลองเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบอิสระ ซึ่งสรุปเป็นลำดับขั้นตอนได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนมีพฤติกรรมชอบสังคมแตกต่างกันกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบอิสระ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ

2. หลังดำเนินการทดลองผู้วิจัยได้นำแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมด้านการช่วยเหลือ การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม การยอมรับผู้อื่น ไปทำการสังเกตพฤติกรรมกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน
2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับแบบอิสระโดยใช้ t-test แบบ Independent

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับแบบอิสระปรากฏผลดังนี้

เด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับแบบอิสระมีพฤติกรรมชอบสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับแบบอิสระมีผลต่อพฤติกรรมชอบสังคม ผลการวิจัยปรากฏว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน มีพฤติกรรมชอบสังคมแตกต่างกันกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยอภิปรายได้ดังนี้

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียน ชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนวัดสระเพชฌ์ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วจับสลากนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 15 คน กำหนดให้กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน กลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบอิสระ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. เครื่องมือทดลองได้แก่แผนการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน กับแผนการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น และได้ผ่านการตรวจสอบแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้กับเด็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงได้นำมาจัดทำเป็นต้นฉบับสำหรับนำไปทดลอง

2. แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม ด้านการช่วยเหลือ การทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นกลุ่ม การยอมรับผู้อื่น ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาทฤษฎีพัฒนาการ และการทำกิจกรรมกลุ่ม จากเอกสารและงานวิจัยนำมาสร้างเป็นแบบวัดพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขปรับปรุง แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างได้ค่าความเชื่อมั่นของการสังเกต 0.83

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ดำเนินการทดลองโดยให้กลุ่มทดลองได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน และกลุ่มควบคุมได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบอิสระ โดยใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน รวมทั้งหมด 40 ครั้ง

ประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน มีความสำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย เพราะในขณะที่ทำกิจกรรม เด็กจะได้เรียนรู้รากฐานของพฤติกรรมที่ดีในสังคมที่ละเล็กละน้อย จากการลองกระทำด้วยตนเอง สิ่งที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมชอบสังคมนี้ น่าจะเกิดจากขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมการเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน กล่าวคือ

1. การที่เด็กได้วางแผนร่วมกันก่อนทำกิจกรรม มีผลต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจากขณะที่เด็กทำการร่วมกันนั้นเด็กต้องมีเป้าหมายร่วมกัน มีผู้นำผู้ตามในกลุ่ม เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันมีการยอมรับ และเกิดการเข้าใจกัน ทำให้เด็กเกิดการรับรู้และเข้าใจความคิดความรู้สึกของผู้อื่น ช่วยให้เด็กคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง (ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร. 2526 : 20 - 21) เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและกลุ่มยอมรับทำให้เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองดีขึ้น เด็กจะรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง (ปรีชา คร้ามพักต์. 2527 : 85) การวางแผนงานเป็นการกำหนดหน้าที่ภารกิจที่เด็กต้องทำร่วมกันการที่เด็กได้ตกลงแบ่งงานกันทำภายในกลุ่ม ว่าใครจะทำหน้าที่อะไร ตำแหน่งอะไร ทำให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกให้เห็นชัดว่าเป็นหรือไม่ ได้เป็นสมาชิกในกลุ่ม ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบและผูกพันต่องานของกลุ่ม การได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม จะช่วยให้การทำงานของกลุ่มราบรื่นขึ้น เนื่องจากเด็กจะเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีจุดประสงค์ร่วมกันที่จะต้องทำให้สำเร็จ การทำงานของคนหนึ่งจะสนับสนุนอีกคนหนึ่ง สุดท้ายคือความสำเร็จของผลงานกลุ่มร่วมกัน จากปฏิกิริยาของผู้อื่นเด็กจะได้เรียนรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่น รวมทั้งรู้ว่าสิ่งที่ตนกระทำนั้นมีผลกระทบต่อผู้อื่นด้วย (Borke. 1973 : 108) ผลจากการกระทำจะช่วยให้เด็กมองเห็นลักษณะของพฤติกรรมชอบสังคม จากการลองผิดลองถูก ถ้าพฤติกรรมใด ได้รับการตอบสนองเด็กจะรู้สึกประสบผลสำเร็จจากการกระทำนั้น เด็กก็จะกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกเป็นผลจากการเรียนรู้ แบบ Operant Conditioning ของสกินเนอร์ (Skinner) พฤติกรรมใดเมื่อได้รับแรงเสริมพฤติกรรมนั้นจะเพิ่มขึ้นเมื่อไม่ได้รับแรงเสริมจะลดลง (สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2529 : 24)

2. การที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มครั้งละ 3 - 5 คนมีผลต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ การปรับตัวในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เด็กได้เรียนรู้ว่าคนเรานี้ย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านความคิดเห็นความรู้สึกทางอารมณ์และจิตใจ บุคลิกภาพ ความสามารถ และความสนใจ ดังนั้นคนเรา ย่อมมีความขัดแย้งกันอยู่เสมอ เด็กจึงต้องเรียนรู้ การประนีประนอม เพื่อแก้ไขความขัดแย้งจนทำให้ผลงานของกลุ่มสำเร็จ ทุกคนในกลุ่มได้เรียนรู้การเข้าใจผู้อื่น การยอมรับผู้อื่น รู้จักให้ความร่วมมือช่วยกันคิดช่วยกันทำ มีความรับผิดชอบ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความอดทน เสียสละ ความสามัคคี ยอมรับมติของส่วนรวม (สุขุมาลเกษมสุข. 2535 : 47) การทำงานกลุ่มช่วยให้เด็กที่มาจากครอบครัวต่างกันได้เรียนรู้ เรื่องของสังคม สามารถ แสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม (คมเพชร ฉัตรศุภกุล. 2522 : 15 - 17) เด็กจะเข้าใจว่าในสังคมที่แท้จริงนั้นจะต้องมีการติดต่อซึ่งกันและกัน ยอมรับนับถือระหว่างกัน ยอมรับว่าผู้อื่นมีความสำคัญเท่า ๆ กับตน อุบลรัตน์ เฟิงสถิตย์ (2529 : 230) กล่าวว่าเด็กในวัย 4 - 6 ขวบนี้จะมีพัฒนาการทางค่านิยมของสังคมอย่างเหนียวแน่น เด็กจะมีความรู้สึกรักและเต็มใจที่จะทำในสิ่งที่สังคมยอมรับ ในช่วงนี้สภาพทางจิตใจของเด็กจะเริ่มสามารถควบคุมได้ผลจากการปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม จะทำให้เด็กเรียนรู้ว่าจะทำอย่างไรจึงจะเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ซึ่งจะช่วยให้กลายเป็นพฤติกรรมของตนเอง ตามลักษณะที่แสดงออกแล้ว เพื่อนยอมรับ (Watson. 1965 : 556 - 557) ประสบการณ์ตรงที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มจะทำให้เด็กซาบซึ้งและประทับใจ เด็กได้เรียนรู้ว่าผู้ที่เอาแต่ใจตนเอง เพื่อนจะไม่ยอมรับเข้าเป็นพวกด้วย เด็กจึงต้องเลือกกระทำพฤติกรรมชอบสังคม ต้องปรับตัวเข้าหาเพื่อน ต้องฝึกอดทนรอคอย และตามใจเพื่อนบ้าง การที่เด็กเข้ากลุ่มเพื่อน แล้วเป็นที่ยอมรับของเพื่อนจะทำให้เด็กมีความสุข และพอใจในสภาพของตนเอง เด็กจะรู้สึกว่าตนเองก็เหมือนกับคนอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อคนอื่น และสามารถเข้าสังคมได้

3. การมีกฎระเบียบในการทำกิจกรรม มีผลต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยทั้งนี้เนื่องจากการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขนั้น จำเป็นจะต้องมีการตั้งกฎระเบียบ กฎเกณฑ์เงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อทุกคนในสังคมต้องปฏิบัติตาม การปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์เงื่อนไขต่าง ๆ ในหลายกรณีต้องขัดกับความต้องการของแต่ละคน สมาชิกที่ดีของสังคมต้องเรียนรู้ที่จะควบคุมความต้องการของตนเอง (ชัยพร วิชาวุธ. 2526 : 237) เฮอร์ล็อค (Hurlock. 1978 : 228) ได้กล่าวว่าเด็กจะเข้าสังคมได้ดีต้องประพฤติตามแนวทางที่สังคมยอมรับ และนิยมชมชอบ ซึ่งสังคมแต่ละสังคมย่อมมีมาตรฐานของตนเองว่าอย่างไรจึงจะเหมาะสม เด็กจึงต้องรู้จัก และเข้าใจมาตรฐานและปฏิบัติให้สอดคล้องกันตามทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม (A Social Interpersonal Theory of Development) ของซัลลิแวน ว่าในช่วงระยะปฐมวัยนี้เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างอิสระกว้างขวางขึ้น เด็กจะเรียนรู้ทิศทางของวัฒนธรรมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ เมื่อเขามีวุฒิภาวะ มากพอที่จะใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารเขาก็จะเรียนรู้วิธีการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่นเพื่อที่จะทำให้ตนเองรู้สึกมั่นคงปลอดภัย การที่ปล่อยให้เด็กเล่นอย่างอิสระนั้นเด็กแต่ละคนจะเล่นตามความสนใจของตนเองซึ่งเป็นไปตามลักษณะของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางต่างคนต่างเล่นขาดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ต่างกับการเล่นเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน ที่มีกฎกติกาของกลุ่มตามที่ตกลงกันได้ ทำให้เด็กได้ฝึกกำหนดกติกาในการเล่นระหว่างเด็ก ทำให้เด็กได้มีประสบการณ์ ฝึกการรักษาความสัตย์สุจริตตามข้อตกลง ผู้ที่ปฏิบัติตามได้ถูกต้องจะได้รับการยอมรับจากเพื่อนซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เด็กทราบว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมชอบสังคม การรับรองเห็นชอบจากเพื่อน จูงใจให้เด็กมีพฤติกรรมชอบสังคมได้ดี ซีเฟลด์ (Seefeldt. 1980 : 7 - 11) ได้กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก 5 ปีว่า เด็กในวัยนี้จะเริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น เป็นระยะที่จะเริ่มมีความเห็นคล้อยตามผู้อื่น และเริ่มมีความรู้สึกไม่พอใจถ้าเพื่อนในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม เด็กจึงต้องเรียนรู้ที่จะปฏิบัติในทางที่ชอบของสังคม การเกี่ยวข้องกับสังสรรค์กับเพื่อน ๆ จึงทำให้เด็กมองเห็นช่องทางที่จะปฏิบัติตัวให้เป็นไปตามที่กลุ่มคาดหวัง เพื่อการอยู่รอดอย่างมีความสุขของตน

4. การสรุปผลงานร่วมกันมีผลต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ เนื่องจาก เด็กจะได้รับรู้ว่าการทำงานของกลุ่มประสบผลสำเร็จเพียงใด ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ สมาชิกทุกคนพอใจในผลงานหรือไม่ การสรุปผลงานจะช่วยให้สมาชิกกลุ่มทราบว่าในการทำงานมีสิ่งใดดีหรือไม่ดีต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร กลุ่มมีการทำงานตามที่วางแผนไว้หรือไม่ มีอุปสรรคอย่างไร เพราะการทำงานย่อมมีอุปสรรค กลุ่มจะแก้ไขและปรับปรุงอย่างไร เด็กจะได้ประเมินบทบาทของสมาชิกในด้านต่าง ๆ คือความรับผิดชอบ การให้ความร่วมมือ การรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน การประนีประนอม การแก้ปัญหา ฯลฯ เป็นต้น การประชุมสรุปบทบาทของสมาชิกว่าเหมาะสมอย่างไรเพื่อสมาชิกแต่ละคน จะได้รู้ตัวและปรับปรุงบทบาทของตนให้เหมาะสม มาสโลว์ (Maslow. 1970 : 80 - 97) กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ว่า บุคคลมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จ และประเมินค่าความสำเร็จของตนเองไว้สูง ปรารถนาให้ผู้อื่นยอมรับนับถือความสำเร็จของตนเองด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองจนพอใจจะทำให้บุคคลนั้น เชื่อมมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถ และมีประโยชน์ต่อสังคม สิ่งนี้มีความสำคัญต่อชีวิตของคนเรามาก ถ้าเราไม่มีความรู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถ และไม่เห็นความสำคัญของตนเอง แล้วก็ไม่สามารถที่จะทำการต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี และไม่สามารถที่จะมองเห็นความสำคัญของผู้อื่นเช่นกัน (เกียรติวรรณ อมาตยกุล. 2533 : 88 - 89) สิ่งหนึ่งที่มีผลต่อความรู้สึกที่ดีของตนเองของเด็กคือการได้ข้อมูลย้อนกลับจากการเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เขาแสดงออกในสังคม การได้ทราบข้อบกพร่องของตนเป็นโอกาสที่เด็กได้ทำความเข้าใจในตนเอง และสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่ม พยายามแก้ไขข้อบกพร่องของตนทำให้มโนภาพแห่งตนดีขึ้น (พัชนี วรกวิน. 2522 : 149) เมื่อเด็กพอในสภาพของตนเด็กก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น และสามารถเข้ากับสังคมได้ เด็กจะรู้สึกว่าตนเองเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมมีหน้าที่จะต้องเกี่ยวพัน และให้ความร่วมมือกับหน่วยต่าง ๆ ของสังคม

จากการจัดประสบการณ์ดังกล่าวสรุปได้ว่าการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนเด็กได้มีโอกาสใกล้ชิดกับเพื่อนในกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน ได้ฝึกกระบวนการวางแผนในการ

กิจกรรมและสรุปลงานของกลุ่มร่วมกันเป็นการช่วยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างใกล้ชิดและมีโอกาสเรียนรู้พฤติกรรมชอบสังคมเพิ่มมากขึ้น

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

จากการศึกษาพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับแบบอิสระพบข้อสังเกตดังนี้

1. จากการแสดงออกของเด็กในกลุ่มทดลองพบว่าการทำกิจกรรมระยะแรกเด็กมีการขัดแย้งกันในเรื่องการเป็นผู้นำกลุ่ม จึงทำให้ทำงานไม่เสร็จตามกำหนดเวลาแต่ในระยะต่อมาเมื่อเด็กได้เรียนรู้ว่าเด็กจะได้ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำกลุ่มทุกคน คนละ 1 วัน จึงทำให้เด็กให้ความสนใจกับงานและให้ความร่วมมือกับกลุ่มในการวางแผนกำหนดเป้าหมายในการสร้าง ในขณะที่สร้างผลงานเด็กมีการปรึกษาตามความคิดเห็นกันตลอดเวลาไม่มีการหวงบล็อกที่ใช้ในการสร้าง ส่วนกลุ่มควบคุมในระยะแรก เด็กจะนำบล็อกที่ได้รับมาสร้างผลงานรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ แต่ไม่มีการปรึกษากันในการสร้างเด็กจะวางบล็อกต่อ ๆ กัน ในลักษณะต่างคนต่างวางตามความพอใจ มีการหวงบล็อกในการสร้างเมื่อเพื่อนขอแบ่งปันเด็กก็ไม่ยอมให้ มีการขัดแย้งทะเลาะวิวาทกันเรื่องอุปกรณ์ ในระยะหลังเด็กส่วนใหญ่จะแยกย้ายกันไปสร้างผลงานตามความพอใจอย่างอิสระ เด็กบางคนหลังจากสัปดาห์แรกแล้วไม่เคยสร้างผลงานร่วมกับเพื่อนอีกเลย ซึ่งจากการสังเกตพอจะกล่าวสรุปได้ว่าเด็กในกลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมชอบสังคมก้าวหน้าขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

2. จากการแบ่งกลุ่มพบว่าหากให้เด็กเลือกเข้ากลุ่มกันเองตามความพอใจแล้วเด็กมักเลือกเข้ากลุ่มเพื่อนที่เป็นเพศเดียวกัน และในขณะทำกิจกรรมกลุ่มพบว่าเด็กหญิงจะมีความสนใจในการทำกิจกรรมมากกว่าเด็กชาย มีความรับผิดชอบมากกว่าเด็กชาย หากแบ่งกลุ่มให้เด็กชายไปเข้าร่วมทำกิจกรรมกับเด็กหญิงจะช่วยให้เด็กชายมีความรับผิดชอบและให้ความสนใจในการทำกิจกรรม เพิ่มขึ้นกว่าอยู่กับกลุ่มที่มีเฉพาะเด็กชายด้วยกัน

3. จากการให้เด็กเลือกหยิบบล็อกที่ใช้ในการสร้างเอง พบว่าเด็กให้ความสนใจเลือกบล็อกที่มีขนาดใหญ่ มากกว่าบล็อกที่มีขนาดเล็ก เด็กจะเลือกหยิบบล็อกที่มีขนาดใหญ่สุดก่อน เมื่อบล็อกที่มีขนาดใหญ่สุดหมดลงแล้ว เด็กจึงจะเลือกหยิบบล็อกที่มีขนาด

เล็กลงมา ส่วนบล็อกที่มีขนาดเล็กที่สุดจะถูกเลือกในวันหลัง ๆ ในการนี้ครูควรคงขนาดบล็อกให้ต่างกันเช่นเดิม ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ใช้ความคิดหลากหลายในการใช้สิ่งของที่ต่างกัน

4. จากการสรุปผลงานปัญหาและอุปสรรคที่พบในการทำงานพบว่าเด็กบางคนถูกเพื่อนในกลุ่มต่อว่าเรื่องไม่ช่วยเพื่อนทำกิจกรรมจนแล้วเสร็จ ทำให้เด็กเกิดความละอายและขาดความมั่นใจจึงควรเป็นหน้าที่ของครูปฐมวัยที่จะต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสพูดชี้แจงถึงสาเหตุที่ไม่สามารถร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนได้ เพื่อให้เพื่อนในกลุ่มได้รับทราบถึงความจำเป็น และลดปัญหาการขัดแย้งในกลุ่มลง ครูควรมีบทบาทในการใช้คำพูดให้กำลังใจกับเด็ก เพื่อให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มในครั้งต่อไปด้วยความมั่นใจ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางให้ทราบวิธีการใช้ประสบการณ์การเล่นอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัยนั้น ควรให้เด็กดำเนินการตามขั้นตอนโดยมีการเลือกผู้นำกลุ่มวางแผนร่วมกันในการทำกิจกรรมร่วมกัน กำหนดบทบาทสมาชิกกลุ่ม ข้อตกลงกลุ่ม ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน และสรุปผลงานร่วมกันเพื่อรับทราบอุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างทำงานเพื่อหาหนทางแก้ไขร่วมกัน โดยครูจะเข้าไปมีส่วนร่วมเมื่อมีปัญหาไม่สามารถตกลงกันได้ เท่านั้น ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน ได้ปรับตัวเข้ากับกลุ่มได้เหมาะสม

2. ครูควรดูแลตรวจตราบล็อกที่ใช้ในการสร้างตลอดเวลา เพื่อความปลอดภัยในการเล่น ทั้งนี้เนื่องจากบล็อกกลางแจ้งที่ใช้ในการก่อสร้างมีขนาดใหญ่ เมื่อเด็กสร้างเสร็จแล้ว เด็กมักขึ้นไปนั่งเล่น หรือนอนเล่นบนบล็อก หากบล็อกมีส่วนที่ชำรุด อาจทำให้การสร้างไม่มั่นคง และพังทลายลงมา ทำให้เด็กได้รับอันตราย ครูจึงควรตรวจตราบล็อกให้ดี และทำการซ่อมแซมอุปกรณ์ให้เรียบร้อยก่อนนำมาให้เด็กเล่นทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรทำการทดลองการจัดประสบการณ์เล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับการพัฒนาเด็กในด้านอื่น ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาการทางภาษา และการแก้ปัญหา
2. ควรมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมชอบสังคัมกับภูมิหลังของครอบครัว ด้านต่าง ๆ เช่น การอบรมเลี้ยงดู ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาของบิดามารดา จำนวนพี่น้องในครอบครัว และลำดับการเกิดของเด็ก
3. ควรมีการเปรียบเทียบผลการเล่นบล็อกกลางแจ้งกับเครื่องเล่นกลางแจ้งชนิดอื่นที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคัมของเด็กปฐมวัย
4. ควรมีการศึกษาการเล่นอย่างอื่น ๆ ว่า จะมีผลต่อพฤติกรรมในทางสังคัมหรือพัฒนาการด้านอื่น ๆ
5. ควรมีการศึกษาถึงการใช้บล็อกที่ทำจากวัสดุต่างชนิดกันที่มีต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. รู้ชีวิตด้วยจิตวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2533.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : แสงรุ่งการพิมพ์, 2522.
- คณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน. เพียงความรักเท่านั้นยังไม่พอ. แปลจาก love is not enough. โดย เบทเทลไฮม์, บรูโน. กรุงเทพฯ, 2522.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2528.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. ชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษาหน่วยที่ 1 พัฒนาการของเด็กก่อนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2531.
- ฉันทนา ภาคบงกช. "การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาและสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย," ในเอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง "ทำอย่างไรเด็กปฐมวัยจึงจะเก่งและเป็นคนดี". กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
- ชัยพร วิชชาวุธ. "เด็กกับการเรียนรู้," ใน เอกสารการสอนชุดวิชา พฤติกรรมวัยเด็ก เล่ม 1 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- ดวงเดือน ศาสตรภัทร. เอกสารประกอบการคำสอนวิชา Piagetion theory. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- นิคม ทาแดง. "การจัดพื้นที่ใช้สอยภายในและภายนอกอาคารในสถานศึกษาปฐมวัย," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการศูนย์และโรงเรียนปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 1 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529.
- นิตยา สุวรรณศรี. การศึกษาก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ, 2535.
- เบญจา แสงมลิ. "สื่อเพื่อจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย," ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 9. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527.
- ประกายรัตน์ ภัทรธิดา. "พัฒนาการเด็กปฐมวัย," ในเอกสารการสอนชุดวิชา ฝึกอบรมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532.
- ประมวญ ดิคนันต์. จิตวิทยาคลินิก สมอมนุษย์ (พรสวรรค์) เล่ม 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- ปรีชา คร้ามพักต์. จิตวิทยาพัฒนาการ. มปท, 2527.

- ปรีชา เกตุทัต. "การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียน," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู. หน่วยที่ 4 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2531.
- พรรณิ ชูทัย เจนจิต. "การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาพฤติกรรมเด็ก. เล่ม 1. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2524.
- พรรณิ ช. เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2528.
- พรรณทิวา รุจิพร. จิตวิทยาน่ารู้. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2522.
- พรรณพิศ วาณิชการ. "การทำงานแบบกลุ่ม," ใน สารานุกรมศึกษาศาสตร์. 1 : 135 - 137; กรกฎาคม - กันยายน 2528.
- พัชนี วรกวิน. จิตวิทยาสังคม. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์ปากเกร็ด, 2522.
- พันธ์ิ เจริญสุข. ความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.
- พิชัย สันตภิรมย์. "ของเล่นระดับปฐมวัยศึกษา," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 3. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527.
- เพียงจิต โรจน์ศุภรัตน์. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มกับเป็นรายบุคคล. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- พวงแก้ว เนตรโอภากรณ์. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- ภรณ์ ศุภรัตน์. เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อะไร อย่างไร. นนทบุรี : สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, 2523.
- มัทนา ท่าพริก. การศึกษาการใช้แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กในด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายในเขตการศึกษา 11. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

- เยาวพา เตชะคุปต์. กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.
- รวีวรรณ แสงฉาย. "สุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียน," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 9. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.
- รักตวรรณ ศิริภาพร. ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทักษะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ได้เล่นกิจกรรมการเล่นเพื่อกลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- รัตน์วดี รอดภิรมย์. การศึกษาพฤติกรรมและการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- ราศี ทองสวัสดิ์. "การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กด้านการเล่น," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 7. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2536.
- วารุณี อัครโกศล. ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนเอกชนที่มุ่งจัดการศึกษาโดยเน้นวิชาการในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- วาสี ประสงค์. การศึกษารูปแบบกิจกรรมการศึกษาที่จัดในชั้นอนุบาล. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.
- ศรีวรรณ มากชู. การศึกษาเปรียบเทียบสุขนิสัยของเด็กก่อนวัยเรียนตามสภาพครอบครัวที่แตกต่างกันในจังหวัดพิษณุโลก. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- ศุภกุล เกียรติสุนทร. การศึกษาการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนกับพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2529.
- สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และละออ ชูติกร. "การเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัย หน่วยที่ 4. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527.

- สุขุมล เกษมสุข. การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมวัยเด็กเล่ม 3. กรุงเทพฯ : วิกตอร์การพิมพ์, 2524.
- สุดาทิพย์ ภูพานิช. การศึกษาการจัดกิจกรรมในวงกลมเป็นกลุ่มย่อยที่มีต่อความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนคติของผู้อื่นของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สุนี อีรดากร. จิตวิทยาพัฒนาการ. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หทัยปากรเกิด, 2523.
- สุนิรัตน์ ฤทธิ์อภัยเลิศ. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนแตกต่างกัน. ปรินญานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา.
- สุทธาภา โชติประดิษฐ์. การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่ได้ริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- สมนา พานิช. การเตรียมความพร้อมเด็กเล็ก. ราชบุรี : โรงเรียนชุมชนเมืองราชบุรี, 2531.
- อรรณพ ปินตา. ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาลักษณะนิสัยทางสังคมอย่างเป็นระบบแก่นักเรียนชั้นเด็กเล็ก. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- อนันต์ ศรีโสภณ. เรื่องเครื่องมือวิจัยและวิธีการตรวจสอบคุณภาพ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- อารี เกษมรติ. ผลการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติที่มีต่อการเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบรักทะนุถนอม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- อารี เพชรสุด. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529.
- อุบลรัตน์ เพ็งสถิตย์. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.

อำไพ สุจริตกุล. "ความหวังที่เด็กไทยจะได้พัฒนาด้วยการเล่น," ใน การเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก.
คณะอนุกรรมการพัฒนาการเล่นของเด็ก งานนิทรรศการการเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก
ครั้งที่ 7 - 14 ม.ค. 2526.

Besevegis, Elias G. "The Development of Dramatic and Constructive Play
in Preschool Children," Dissertation Abstract International
44(3) : 2172-A, ; September, 1983.

Bork.H. "The Development of Empathy in chinese and American Children
between Three and six years - of - age : A Crosscultural Study,"
Developmental Psychology. New York : McGraw-Hill Book Co, 1973.

Chester I.A. and J. Schopler, Experimental Social Psychology. Academic
Press, 1972.

Dinkmeyer, Don. C. and R. Dreikurs. Encouraging Children to Learn.
Englewood Cliffs. N.T. : Prentice-Hall, 1963.

Gulley, H.E. Discussion Conference and Group Process. New York :
Holt Rinehart and Winston, 1960.

Hurlock, Elizabeth B. Child Development. 6 th e.d. New York :
McGraw-Hill Book Co, 1978.

_____. Child Development. 5 th e.d. New York : MC Graw-Hill Book
Co, 1972.

Kemp, Gratton C. Perspective on the Group Process. Boston :
houghton Mifflin, 1964.

Lindgren, Henry C. An Introduction to Social Psychology. New York :
John Willey and Sons, 1969.

Maier, Herry. W. Three theories of Child Development. ed. Harper&Row,
Publishers, 1965.

Mary,Joan. "Peer Interaction Competencies of Preschoolers Rates Hight
or Low in Sociometric Status," Dissertation Abstracts
international. 41 - 4603 - A ; May, 1981.

Maslow, A.M. Motivation and Personality. New York : Haperand Row
Publisher, 1970.

- Piaget, J. and B. Inhelder. The Psychology of Child. New York :
Weaver. Helen, Basic Books, 1969.
- Rheingold, Harriet I. Dale F. Hay and Meredith J. West. "Sharing in the
Second year of Life," Child Development. 47(4), 1148-1158,
December, 1976.
- Roger, Carl R. Encounter Group. New York : Harper & Row. Publishers,
1970.
- Roger-Warren, Ann and Donald M. Bear. "Correspondence Between
Saying and Doing : Teaching Children to Share and Praise,"
Journal of Applied Behavior Analysis 9 : 335 - 354 ; 1976.
- Salome, Estes. "Play with Peer : A Comparison of the Social Interaction
of Preschool Girls and boys," dissertation Abstracts
International. 40 : 1349 - A ; September, 1979.
- Seefeldt, Carol. Teaching Young children. Englewood Cliffs, New Jersey :
Prentice - Hall, Inc., 1980.
- Smith, Judy B. "Perspective - Taking and Prosocial Behavior,"
Developmental Psychology. 18(1) : 87 - 88 ; January, 1977.
- Watson, Robert I. Psychology of the Child. 2nd. ed. New York :
John Wilen & Son, 1965.
- Wood, Helen Louise. "The Relationship Between Sociometric Status and
Social Competence in Kindergarten Children," Dissertation
abstracts international. 37 : 4837 - A ; February, 1977.

ภาคผนวก

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์

สัปดาห์ที่ 1

วันที่ 1

จุดประสงค์

เพื่อพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการช่วยเหลือ
2. ด้านการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม
3. ด้านการยอมรับผู้อื่น

กิจกรรม

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1. ขั้นเตรียม (ใช้เวลา 5 นาที) 1.1 เตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเริ่มทำกิจกรรม กลางแจ้งโดยใช้กิจกรรมแบ่งกลุ่มเด็ก และบอกให้เด็กทราบว่า เด็กจะต้องทำ กิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม (กลุ่มละ 3 หรือ 5 คน ตามแต่จะตกลงกัน) 1.2 ครูแนะนำอุปกรณ์การเล่นข้อแนะนำใน การเล่นและการระมัดระวังอันตรายที่ อาจเกิดขึ้น 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม (ใช้เวลา 20 นาที) 2.1 เด็กเลือกบล็อกละ 1 ชุด 2.2 เด็กร่วมกันวางแผนในการสร้างผลงาน ร่วมกันตามข้อตกลงของกลุ่ม 2.3 เด็กร่วมกันตั้งชื่อผลงานของกลุ่ม และ ร่วมกันสนทนาถึงปัญหาและอุปสรรคที่ เกิดขึ้นในระหว่างที่ทำกิจกรรม จากนั้น ให้กลุ่มช่วยกันหาหนทางแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้น เพื่อนำแนวทางไปใช้ในการทำ กิจกรรมครั้งต่อไป	1. ขั้นเตรียม (ใช้เวลา 5 นาที) 1.1 เตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเริ่มทำกิจกรรม กลางแจ้งอย่างอิสระ โดยให้เด็กเดินเป็น แถวไปยังบริเวณที่ครูจัดเตรียมไว้ สำหรับทำกิจกรรม 1.2 ครูแนะนำอุปกรณ์การเล่นข้อแนะนำใน การเล่นและการระมัดระวังอันตรายที่ อาจเกิดขึ้น 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม (ใช้เวลา 20 นาที) 2.1 เด็กเลือกบล็อกละ 1 ชุด 2.2 เด็กเล่นบล็อกละอย่างอิสระ 2.3 เด็กร่วมกันตั้งชื่อผลงานของตน หรือกลุ่ม

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์

สัปดาห์ที่ 1

วันที่ 2

จุดประสงค์

เพื่อพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการช่วยเหลือ
2. ด้านการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม
3. ด้านการยอมรับผู้อื่น

กิจกรรม

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1. ขั้นเตรียม (ใช้เวลา 5 นาที) 1.1 เตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเริ่มทำกิจกรรม กลางแจ้งโดยให้เด็กเดินเป็นแถวไปยัง บริเวณที่ครูจัดเตรียมไว้สำหรับทำ กิจกรรม และบอกให้เด็กทราบว่าเด็ก จะต้องทำกิจกรรมร่วมกันกับกลุ่มเดิมที่ ได้สร้างผลงานร่วมกันมาแล้ว 1.2 ครูแนะนำอุปกรณ์การเล่นข้อแนะนำใน การเล่นและการระมัดระวังอันตรายที่ อาจเกิดขึ้น 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม (ใช้เวลา 20 นาที) 2.1 เด็กเลือกบล็อกคนละ 1 ชุด 2.2 กลุ่มดูผลงานเดิมที่ร่วมสร้างไว้ และ วางแผนร่วมกันในการใช้บล็อกสร้าง ผลงานต่อเติมจากที่สร้างไว้เดิม หรือ ปรับเปลี่ยนตามข้อตกลงของกลุ่ม	1. ขั้นเตรียม (ใช้เวลา 5 นาที) 1.1 เตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเริ่มทำกิจกรรม กลางแจ้งอย่างอิสระ โดยให้เด็กเดินเป็น แถวไปยังบริเวณที่ครูจัดเตรียมไว้ สำหรับทำกิจกรรม 1.2 ครูแนะนำอุปกรณ์การเล่นข้อแนะนำใน การเล่นและการระมัดระวังอันตรายที่ อาจเกิดขึ้น 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม (ใช้เวลา 20 นาที) 2.1 เด็กเลือกบล็อกคนละ 1 ชุด 2.2 เด็กเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์

สัปดาห์ที่ 1

วันที่ 5

จุดประสงค์

เพื่อพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการช่วยเหลือ
2. ด้านการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม
3. ด้านการยอมรับผู้อื่น

กิจกรรม

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1. ขั้นเตรียม (ใช้เวลา 5 นาที) 1.1 เตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเริ่มทำกิจกรรม กลางแจ้งโดยให้เด็กเดินเป็นแถวไปยัง บริเวณที่ครูจัดเตรียมไว้สำหรับทำ กิจกรรมและบอกให้เด็กทราบว่าเด็ก จะต้องทำกิจกรรมร่วมกันกับกลุ่มเดิม ที่ได้สร้างผลงานร่วมกันมาแล้ว 1.2 ครูแนะนำอุปกรณ์การเล่นข้อแนะนำในการเล่นและการระมัดระวังอันตรายที่ อาจเกิดขึ้น 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม (ใช้เวลา 20 นาที) 2.1 เด็กเลือกบล็อกคนละ 1 ชุด 2.2 เด็กร่วมกันวางแผนในการสร้างผลงาน ร่วมกันตามข้อตกลงของกลุ่ม 2.3 เด็กร่วมกันตั้งชื่อผลงานของกลุ่ม และ ร่วมกันสนทนาถึงปัญหาและอุปสรรคที่ เกิดขึ้นในระหว่างที่ทำกิจกรรม จากนั้น	1. ขั้นเตรียม (ใช้เวลา 5 นาที) 1.1 เตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเริ่มทำกิจกรรม กลางแจ้งอย่างอิสระ โดยให้เด็กเดินเป็น แถวไปยังบริเวณที่ครูจัดเตรียมไว้ สำหรับทำกิจกรรม 1.2 ครูแนะนำอุปกรณ์การเล่นข้อแนะนำในการเล่นและการระมัดระวังอันตรายที่ อาจเกิดขึ้น 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม (ใช้เวลา 20 นาที) 2.1 เด็กเลือกบล็อกคนละ 1 ชุด 2.2 เด็กเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ 2.3 เด็กร่วมกันตั้งชื่อผลงานของตน หรือกลุ่ม

ภาคผนวก ข.

ตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย

แบบสังเกตนี้ใช้สำหรับวัดพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การช่วยเหลือ การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม และการยอมรับผู้อื่น

1. ผู้วิจัยจะจัดเตรียมสภาพแวดล้อมเพื่อการสังเกตไว้ล่วงหน้าโดยแบ่งเป็นฐานกิจกรรม 3 ฐาน แต่ละฐานจะมีอุปกรณ์ประจำฐานที่จัดเตรียมไว้ให้เด็กทำกิจกรรม เด็กจะเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันครั้งละ 3 คน ที่ละ 1 ฐาน ใช้เวลาทำกิจกรรมที่ฐาน แต่ละฐานเป็นเวลา 9 นาที

2. ช่วงเวลาในการสังเกต จะนำการสังเกตพฤติกรรมในขณะที่เด็กกำลังทำกิจกรรมร่วมกันตามฐาน ผู้สังเกตจะสังเกตเด็กทีละคน คนละ 3 นาที ใช้ผู้สังเกต 3 คน ทำการสังเกตเด็ก 1 คน

3. การบันทึกพฤติกรรมใช้การขีดรอยคะแนน (/) ลงในแบบสังเกต ตามรายการของพฤติกรรมที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยการขีด(/) 1 ครั้งต่อการแสดงพฤติกรรมให้เห็น 1 ครั้ง

4. เกณฑ์การให้คะแนนในการสังเกต ระดับของพฤติกรรมมีดังนี้

4.1 หากเด็กแสดงพฤติกรรมชอบสังคมให้เห็นขณะสังเกตมีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

4.2 หากเด็กแสดงท่าทางหรือใช้คำพูดแสดงให้เห็นว่าต้องการจะทำพฤติกรรมนั้น แต่ไม่มีโอกาสในการกระทำมีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

4.3 หากเด็กไม่แสดงพฤติกรรมหรือไม่สนใจจะแสดงพฤติกรรมมีค่าเท่ากับ 0 คะแนน

5. การเตรียมการในการสังเกต

5.1 ผู้สังเกตต้องศึกษาคู่มือในการทดสอบให้เข้าใจกระบวนการในการสังเกตทั้งหมด เพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบสังเกต

5.2 สถานที่ทำกิจกรรม

5.2.1 มีการจัดเตรียมสภาพแวดล้อม และอุปกรณ์ประจำฐานไว้เรียบร้อยล่วงหน้า

5.2.2 ห้องที่ใช้ดำเนินกิจกรรมจะต้องมีความสงบปราศการเสียงรบกวน

5.2.3 อุปกรณ์ที่ใช้

1) คู่มือการใช้แบบประเมินพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย

2) นาฬิกาจับเวลา 1 เรือน

3) แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม

5.2.4 ผู้ถูกสังเกต

1) ผู้สังเกตควรสร้างความคุ้นเคยกับผู้ถูกสังเกตก่อนที่จะทำการสังเกต และพยายามจำชื่อของผู้ถูกสังเกตทุกคน

2) ก่อนเริ่มทำการสังเกตควรให้ผู้รับการสังเกตได้ทำธุระส่วนตัวให้เรียบร้อยก่อน เช่น ดื่มน้ำ เข้าห้องน้ำและเมื่อผู้รับการสังเกตเข้ามายังฐานเพื่อทำกิจกรรม ผู้สังเกตควรทักทายเพื่อให้บรรยากาศเป็นกันเอง เมื่อผู้รับการสังเกตพร้อมจึงให้เริ่มทำกิจกรรมเพื่อสังเกต

ตัวอย่างรายละเอียดของพฤติกรรมที่สังเกต

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับ คะแนน	ตัวอย่างพฤติกรรม
การช่วยเหลือ 1. หยิบหรือส่งอุปกรณ์ให้เพื่อน เมื่อเพื่อนต้องการ	1	เมื่อเด็กสังเกตเห็นหรือทราบว่าเพื่อนต้องการใช้อุปกรณ์ชนิดใด ได้หยิบหรือส่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมนั้นให้แก่เพื่อน เพื่อให้เพื่อนสามารถทำกิจกรรมต่อไปได้
	0	เมื่อเด็กไม่ได้ทำหรือไม่สนใจจะทำพฤติกรรมนี้
	1	เมื่อเด็กสังเกตเห็นหรือทราบว่าเพื่อนไม่เข้าใจวิธีทำกิจกรรม หรือวิธีการใช้อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ได้ช่วยพูดแนะนำวิธีการทำกิจกรรมให้แก่เพื่อนหรือช่วยอธิบายวิธีการใช้อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม เพื่อให้เพื่อนสามารถทำกิจกรรมต่อไปได้
	0	เมื่อเด็กไม่ได้ทำหรือไม่สนใจจะทำพฤติกรรมนี้
	0	เมื่อเด็กไม่ได้ทำหรือไม่สนใจจะทำพฤติกรรมนี้

การเตรียมสภาพแวดล้อมในการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ฐานที่ 1 สร้างบ้านกันเถอะ

จุดประสงค์

เพื่อประเมินพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยด้านการช่วยเหลือ

อุปกรณ์

1. ตัวต่อพลาสติก 1 กล่อง
2. ดูกตayang รูปคน, สัตว์, ต้นไม้
3. รถยนต์จำลอง

เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม

ใช้เวลารวม 9 นาที

จำนวนผู้ทำกิจกรรม

ใช้ผู้ทำกิจกรรมครั้งละ 3 คน

ผู้สังเกต

ผู้สังเกต 3 คน ต่อเด็ก 1 คน

การดำเนินกิจกรรม

1. ครูสนทนากับเด็กถึงกิจกรรมที่จะทำในวันนี้เพื่อเป็นการเตรียมเด็ก
2. ครูแนะนำอุปกรณ์ที่มีอยู่ให้เด็กรู้จัก
3. ให้เวลาเด็กได้ทำความคุ้นเคยกับอุปกรณ์ 20 วินาที
4. ครูแนะนำกติกาให้เด็กทราบ ดังนี้

ให้นักเรียนในกลุ่มทั้ง 3 คน ช่วยกันสร้างบ้าน จากอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ครูเตรียมมาให้
ถ้าหมดเวลาครูจะกดกริ่ง 1 ครั้ง นักเรียนต้องหยุดทำนะคะ นักเรียนลงมือทำได้แล้วค่ะ

5. ให้เด็กทำกิจกรรมอย่างอิสระขณะที่เด็กทำกิจกรรม ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมเป็นรายบุคคล โดยแบ่งเป็นช่วง ช่วงละ 3 นาที

การเตรียมสภาพแวดล้อมในการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ฐานที่ 2 จัดสวนให้สวย

จุดประสงค์

เพื่อประเมินพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยด้านการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม

อุปกรณ์

1. กระดาษทรายขนาด 18" X 30"	1 ชุด
2. ส้อมพรวนและช้อนปลูกพลาสติก	1 ชุด
3. ตุ๊กตายาง รูปคน, สัตว์, ต้นไม้, ดอกไม้	1 ชุด
4. ก้อนกรวด ขนาดต่าง ๆ	1 ถัง

เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม

ใช้เวลารวม 9 นาที

จำนวนผู้ทำกิจกรรม

ใช้ผู้ทำกิจกรรมครั้งละ 3 คน

ผู้สังเกต

ผู้สังเกต 3 คน ต่อเด็ก 1 คน

การดำเนินกิจกรรม

1. ครูสนทนากับเด็กถึงกิจกรรมที่จะทำในวันนี้เพื่อเป็นการเตรียมเด็ก
2. ครูแนะนำอุปกรณ์ที่มีอยู่ให้เด็กรู้จัก
3. ให้เวลาเด็กได้ทำความคุ้นเคยกับอุปกรณ์ 20 วินาที
4. ครูแนะนำกติกาให้เด็กทราบ ดังนี้

ให้นักเรียนในกลุ่มทั้ง 3 คน ช่วยกันจัดสวน จากอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ครูเตรียมมาให้

ถ้าหมดเวลาครูจะกดกริ่ง 1 ครั้ง นักเรียนต้องหยุดทำนะค่ะ นักเรียนลงมือทำได้แล้วค่ะ

5. ให้เด็กทำกิจกรรมอย่างอิสระขณะที่เด็กทำกิจกรรม ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมเป็นรายบุคคล โดยแบ่งเป็นช่วง ช่วงละ 3 นาที

การเตรียมสภาพแวดล้อมในการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ฐานที่ 3 ช่วยกันสรรค์สร้าง

จุดประสงค์

เพื่อประเมินพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยด้านการยอมรับผู้อื่น

อุปกรณ์

1. กาวลาเท็กซ์พร้อมไม้พายทา 1 ชุด
2. กรรไกรตัดกระดาษ 1 อัน
3. กระดาษโปสเตอร์ชนิดอ่อน สีแดง เหลือง น้ำเงิน เขียวขนาด 6 X 10" สีละ 1 แผ่น
4. ไหมพรม สีแดง ขาว ดำ เหลือง สีละ 1 กลุ่ม
5. สาคูย้อมสีแดง เขียว ดำ เหลือง สีละ 1 กลุ่ม
6. มักกะโรนีย้อมสีแดง เขียว เหลือง น้ำเงิน สีละ 1 กล้อง
7. กระดาษวาดเขียน ขนาด 18 X 20" 1 แผ่น

เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม

ใช้เวลารวม 9 นาที

จำนวนผู้ทำกิจกรรม

ใช้ผู้ทำกิจกรรมครั้งละ 3 คน

ผู้สังเกต

ผู้สังเกต 3 คน ต่อเด็ก 1 คน

การดำเนินกิจกรรม

1. ครูสนทนากับเด็กถึงกิจกรรมที่จะทำในวันนี้เพื่อเป็นการเตรียมเด็ก
2. ครูแนะนำอุปกรณ์ที่มีอยู่ให้เด็กรู้จัก
3. ปล่อยให้เด็กได้ทำความคุ้นเคยกับอุปกรณ์ 20 วินาที
4. ครูแนะนำ□

ให้นักเรียนในกลุ่มทั้ง 3 คน ช่วยกันประดิษฐ์สิ่งของ จากอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ครูเตรียมมาให้ ถ้าหมดเวลาครูจะกดกริ่ง 1 ครั้ง นักเรียนต้องหยุดทำนะคะ นักเรียนลงมือทำได้แล้วคะ

5. ให้เด็กทำกิจกรรมอย่างอิสระขณะที่เด็กทำกิจกรรม ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมเป็นรายบุคคล โดยแบ่งเป็นช่วง ช่วงละ 3 นาที

แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม

ชื่อ.....ชั้น.....ผู้ทำการบันทึก

วันที่.....เวลา.....กิจกรรมที่.....

คำสั่ง สังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กตามรายละเอียดในข้อต่าง ๆ แล้วขีดเครื่องหมาย (/) ลงในช่องระดับพฤติกรรม

ข้อ	พฤติกรรมชอบสังคม	ระดับของพฤติกรรม		คะแนนที่ได้รับ
		1	0	
	การช่วยเหลือ			
1	หยิบหรือส่งอุปกรณ์ให้เพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการ			
2	พูดแนะนำวิธีการทำกิจกรรมให้แก่เพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการ			
3	เข้าไปช่วยเพื่อนทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนต้องการ			
4	พูดชักชวน สนับสนุน พูดให้กำลังใจ เพื่อน เพื่อให้เพื่อนทำกิจกรรม			
5	ช่วยเก็บของหรืออุปกรณ์ของกลุ่มเข้าที่เมื่อเลิกเล่นหรือเลิกใช้			
	การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม			
6	พูดแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่มในระหว่างที่ทำกิจกรรม			
7	รู้จักขอร้องและบอกความประสงค์ของตน ให้กลุ่มทราบ			
8	ปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม			
9	ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มจนสำเร็จ			
10	ปรึกษากับกลุ่มเมื่อพบปัญหาในการทำงาน			

ข้อ	พฤติกรรมชอบสังคม	ระดับของพฤติกรรม		คะแนน ที่ได้รับ
		1	0	
	การยอมรับผู้อื่น			
11	ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ ของเพื่อน			
12	ยอมรับความช่วยเหลือของเพื่อนในการทำ กิจกรรม			
13	รอคอยเมื่อยังไม่ถึงโอกาสในการทำกิจกรรม ของตน			
14	ทำหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายด้วยความเต็มใจ			
15	แสดงความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ ในการทำกิจกรรม เช่น ยิ้ม พุดชมเพื่อน ตบมือให้ หรือแสดงออกทางสีหน้าและแววตา			
รวมคะแนน				

ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ	นางณัฏฐาพร พงษ์สิงห์
เกิดวันที่	24 สิงหาคม 2504
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	90/23 หมู่ 7 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ต.สามพราน อ.สามพราน จ. นครปฐม 73110 โทรศัพท์ 034-222134
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านหัวอ่าว ต.บางช้าง อ.สามพราน จ.นครปฐม 73110
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2526 ค.บ. (ประวัติศาสตร์) จากวิทยาลัยครูเทพสตรี พ.ศ.2539 กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้ง
เป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน

บทคัดย่อ

ของ

ณัฏฐาพร พงษ์สิงห์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
มิถุนายน 2539

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย อายุ 5 - 6 ขวบ กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดสรรเพชญ์ อ.สามพราน จ.นครปฐม ปีการศึกษา 2538 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แล้วทำการสุ่มอีกครั้งหนึ่งเพื่อจัดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน กลุ่มควบคุมได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ การทดลองใช้แบบแผนการวิจัย แบบ Randomized control - Group Posttest - Only Design ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองเองทั้ง 2 กลุ่ม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน รวมทั้งสิ้น 40 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแผนการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับแบบอิสระ และแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่น 0.83 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบ ค่า t-test แบบ Independent

ผลการศึกษาพบว่า

พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์ การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบอิสระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

**PROSOCIAL BEHAVIORS OF PRESCHOOL CHILDREN
EXPERIENCED GROUP DESIGNED IN OUTDOOR BLOCK PLAYING**

AN ABSTRACT

BY

NATTAPON PONGSING

**Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Early childhood Education
of Srinakharinwirot University**

June 1996

The purpose of This study was to compare prosocial behaviors of preschool children experienced group designed and regular activities in outdoor block playing.

The 30 subjects both boys and girls were 5-6 years old of kindergarten 2, second semester, academic year 1995 at Wat Sanpet School. The samples were simple randomly into 2 groups equally for experimental group and control group. The experimental groups experienced in designed outdoor block playing activities and the control group experienced in regular activities. The two groups were carried 40 times, 5 times per week for 8 consecutive weeks.

The research instruments were outdoor block playing plan and prosocial behavioral check-list, developed by researcher. The randomized control-group posttest-only design was used and the effect of two experienced activities were analyzed by independent t-test.

The result show that the prosocial behaviors of preschool children experienced in designed outdoor block playing activities was higher than the experienced regular group activities significantly at .01 level.